

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4-ik szám a.) megjelenő és minden könyvtárban kapható:

JÁRKA KÉPEK

Tolvaj János.

A rajzok Jankótól.

Tartalom:
Egy garcon karácsonya. A mit a nők követelnek — Az értekezés. A felolvadás. — A kité házasítanak. — A hollófürdő és az aranyhaj. — Lukács emlékmű-dolgozó a művészeti szülőföldén. Egy félben maradt kép története.
Ara füvére 2 forint.

Profr. Dr. Sámponis

oca - készítmények
évek során át bebizonyult, gyógyít gyorsan és sikerrel betegségeket

a lélekzeti szerveknek (I. sz. lapdacs), az emésztési szerveknek (II. sz. lapdacs és bor), az idegrendszer és gyöngöségeket (III. sz. lapdacs és coca-borsz.)

Egy doboz v. üveg ára 2 ft.

Kimerítő felvilágosítás ingyen s bérmentve a „szerecsen”-hez címzett gyógytár által Mainzban. Raktárak Pesten: Török J., gyógyszer., főraktár Magyarországra nézve. Temesváron: Pecher J., gyógyszer. Prágában: Fürst József, gyógyszer. Bécsben: Haubner Ede angol-gyógytár. Hof 6, főraktár Ausztriára nézve. 447

SELYEMARIK
és gyönyörű
női ruhakelmék
bámulatos olcsón!

Hamburger Adolf
női divatra Budapest
BUDAPEST, ur-utca 8.

Minták kivételre névelve, legyőző bérmentve küldetnek.

„IZLÉS ÉS TAKARÉKOSSÁG!”

A legdiszesebb divatlap

BUDAPESTI BAZÁR

megjelen a Franklin-Társulat kiadásában.

Divatrészeiben a „BUDAPESTI BAZÁR” ad minden számban mindennemű, a divat és női munka körébe eső illusztrációkat, szakértő magyarázatokkal és divattudósítással. Felváltva egyik számban nagy szabásúveket, másikkban eredeti természetes szabásúmintákat papírból kivágva. Gyönyörűen színezett divatképet — több alakkal — minden számban. Minden, a divat, nőimunka és háztartás körébe vágó cikkeket végezt megrendelési közbenjárás eszköze a szerkesztőség, hová a megrendelési levelek utasítandók (Budapest szeriták háza III. emelet). Kedves előfizetőink a lapunkban foglalt számtalan öltönytípusokról szintén a szerkesztőséghez intézett megkeresésre: teljesen kivágott szabásmintát kaphatnak.

Szépirodalmi részében a „BUDAPESTI BAZÁR” minden száma ad eredeti és fordított beszéleket, költeményeket ismert nevelő tollából. Érdekes mulatókat és tanulságos tárcákkeket; a fővárosi élet színterét, sat. A lap borítékján hírszerekrényben minden érdekesebb mozanatot a társasélet irodalom és művészet köréből. T. olvasónőinknek tért nyitunk hasznos és tréfiás kérdésekre és feleletekre. A „Kis gazdasszony” rovat megfelel címének. Szerkesztői levelezés, a divat körébe vágó hirdetések sat.

Szépirodalmi részében a „BUDAPESTI BAZÁR” minden száma ad eredeti és fordított beszéleket, költeményeket ismert nevelő tollából. Érdekes mulatókat és tanulságos tárcákkeket; a fővárosi élet színterét, sat. A lap borítékján hírszerekrényben minden érdekesebb mozanatot a társasélet irodalom és művészet köréből. T. olvasónőinknek tért nyitunk hasznos és tréfiás kérdésekre és feleletekre. A „Kis gazdasszony” rovat megfelel címének. Szerkesztői levelezés, a divat körébe vágó hirdetések sat.

Király János, félélv szerkesztő.
Komócsy József, főmunkatárs.

Előfizetési ára:
Félévre (július—decemberi folyam) 5 ft.
Negyedévre (július—szeptemberi folyam) 2 ft 50 kr.

Az előfizetési pénzek a „BUDAPESTI BAZÁR” kiadóhivatalához küldendők („Franklin-Társulat,” Budapest, egyetem-utca 4. szám.)
Vidéki előfizetők legelőszörben postautalványgyal eszközölhetők.

Budapest, július 18-án 1875.

29-dik szám. **ELŐFIZETÉSI FÜLTÉTELEK:** a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt; Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság; Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Ujdonságok; Egész évre 6 ft., félévre 3 ft. **XXII. évfolyam.**

HIRDETÉSEK DÍJA: Egy alkalomra behozott péld. sor. vagy annak helye egyszeri ígátásnál 15 krajczár; többszöri ígátásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden ígátás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdetésminték elfogad. Bécsben: Haasenstein & Vogler Wallischgasse Nr. 10, Moosé R. Sallerstrasse Nr. 2 & Oppelk A. Wollzeile Nr. 22.

LENDVAY MÁRTON.

1830—1875.

Lendvay halálával ismét nagy veszteség érte nemzeti színművészetünket. Nemcsak amaz első nagy színeszi nemzedék tagjai fogytak el már az utolsóig, mely 1837-ben, a nemzeti színház megnyitásakor, a tért elfoglalva tartotta s a kerepesi uti egyszerű műcsarnokban a művészetet oly magasra emelte, mert Megyeri, Szentpétery, Egressy, Bartha, Fánegy rég elköltöztek, s Jókainé, Lendvayné, László nyugalomba vonultak, — hanem a nyomaikba lépett második nemzedék legkittinőbb tagjai közül is hiányzik már Tóth József, Szerdahelyi — s most utánok ment a második Lendvay Márton is. A ki őt csak apjával s a hős szerelmes szerepkörben elődével, az első Lendvayval mérí össze, a kinek művészetét fia soha sem érthette el, az talán a kelleténél kisebbre fogja becsülni e legújabb veszteséget. De a ki az élők közt körülnéz s ugyanazon szerepkörben a vidék jelesebb tagjait s azokat, kik koronként a nemzeti színházban is bemutatják magokat, számba veszi: az kénytelen lesz bevallani, hogy veszteségünk ez idő szerint nincs pótolva s nehezen is pótolható egyhamar.

egy-két nagy feladattal s több örömmel foglalkozott volna, ki előtt inkább lebegett volna a művészet eszménye, melyet ha el nem érhetett is, elérni a legnagyobb erőfeszítéssel törekedett. S bár könnyű vére és szenvedélyes heve majd a politikai, kivált választási tüzelmekbe sodorta, majd a honvédtülszében szerepeltette, vagy víz cimborák közé vonta: de a színpadról — mely neki oltára volt — soha sem felekezett el, arra készületlenül soha sem lépett s annak, ha művészete olykor tévton járt is, teljes komolysággal s őszintén igyekezett megfelelni.

Művészetének kétségkívül voltak — s nem csekély hiányai is, épen buzgóságá-

egy-két nagy feladattal s több örömmel foglalkozott volna, ki előtt inkább lebegett volna a művészet eszménye, melyet ha el nem érhetett is, elérni a legnagyobb erőfeszítéssel törekedett. S bár könnyű vére és szenvedélyes heve majd a politikai, kivált választási tüzelmekbe sodorta, majd a honvédtülszében szerepeltette, vagy víz cimborák közé vonta: de a színpadról — mely neki oltára volt — soha sem felekezett el, arra készületlenül soha sem lépett s annak, ha művészete olykor tévton járt is, teljes komolysággal s őszintén igyekezett megfelelni.

Művészetének kétségkívül voltak — s nem csekély hiányai is, épen buzgóságá-

LENDVAY MÁRTON.

Valódi eredeti Serail-Pasta.
tapszalatossávirilöz szepöl, peremeséék, pattanások, arczavöröség, bőrtak, ráncok, májfoltt stb. ellen; minden évszakban biztos segédít nyujt és pedig káros következmény nélkül, különösen a bőr tisztálaltalanságait eltávolítja. Ara 1 ft 50 kr.

Valódi eredeti Serail-hör-íjító-tej.
keleti mosdó-Elixir, állandóan használva, szépíti a bőrt, s örök-íjű frisséget kölcsönöz annak, ezen fölülmihatan szer különben használtatik fűrdő és minden mosakodás után és ha az arca a nap hőségének vagy hidegnek kitéve van. Egy üvege ára 90 kr.

Valódi Serail-hajnövesztő szer,
mely világhírű tulajdonságait előállítási anyagának köszöni; ezen balzsam — mint semmi más — medveiszórból készült, minél fogva azon rendkívül erővel bír, hogy egész kopasz helyeken is a legdusabb haját növesztli. Egy elegáns nagy porcelán tégely ára 2 ft o. é.

Valódi keleti hajkenőcs,
a hajak hullása ellen, már harmadszori használat után a hajak kihullását megakadályozza és folytonos használat mellett a fejbőrt erősíti, valamint a gyökérnek új életet nyujt. Ezen hajkenőcs különben huzymás betegségek és gyermekágy után megbecsülhetlen értékű. Ara 1 ft 40 kr. o. é.

Valódi Serail-fejkorpa-szesz,
az egyetlen szer, mely már kétszeri használat után az annyira alkalmatlan fejkorpát megsemmisíti, valamint a sémörképződést a fejbőrön egyszerű mindenkorra elhárítja. Egy üvege ára 90 kr. o. é.

Valódi keleti szakállnövesztő-kenőcs,
még fiatal embereknél is a legelővidebb idő alatt a legdusabb szakállt növesztli. Több ezer férfi ezen csallatlan szernek köszöni legszebb díszét. Ara 1 ft 60 kr. o. é.

Valódi keleti haj- és szakáll-festő szer,
megőszült, barna és fekete hajnak előbbi természetes színét visszaadja, vörös vagy szőke haját tetészet szerint barnára vagy sötét-feketére festi. Ara 3 fr 20 kr minden hozzá szükséges készlettel. (Össze nem tévesztendő az európai hajfestőszerekkel!)

Revolverek

Kitünőnemeit:

Caliber	7 m/m	9 m/m	12 m/m
Határveteli Lefauchaux marokrólver	ft 6.50	—	—
Mignonszobelti revolver, sima,	7.50	—	—
—, ázsiai vésett	4.50	—	—
Lefauchaux revolverek.			
Határveteli simák, vont c-oval	ft 8.00	12.00	12.00
—, egyszerűen vésett, vont csövel	11.00	12.00	14.00
—, díszesben vésett és berakott	—	—	—
—, von. el.	15.00	17.00	19.00
Szálló, sima, tölveveti	12.50	25.00	—
keszon töltött tölveveti száma	2.50	3.00	3.50
Lancaster (középen gyuló) revolverek.			
Határveteli sima, szálló, keszonnyal	ft 12.00	15.00	22.00
—, fűzővel, két táskával, vésett	15.00	20.00	24.00
Kés en töltött két nyak szára	4.00	4.50	5.00
Szálló, ázsiai revolver, gyalogási tászt szimára	ft 20.00	—	—
ilyen lovasági tászkák	ft 25.00	—	—
Töltveveti száma a gravésági tászkákkal	ft 6.00	—	—
—, lovassági revolverhez	ft 6.00	—	—
Wendi háza töltő vont ismételő előfizetés			
—, vadász, szarvas, h. o. s. egyéb nagy vad vadászatra, nyolc egy sorra berakott s egy negyed perc alatt elcsúsztató lövegyvel.			
Hossza 4 ft., súlyja 9 lb., font. Ara ft 62.00, szaronygyal ft 60.00.			
Vadászgyógykelet, Lefauchaux és Lancaster-töltvevetit, s a vadászati minden egyéb felszerelést, melyről bérmentve szolgáltatunk rajzokat, eladóit árjegyzékekkel, stb.			

KERTESZ és EISERT Budapest, Dorottya utca 2.
Írásbeli megbízások utánvétel mellett gyorsan eszko állítanak.

Eau de Lys de Lohse

a porosz kir. orvosi hatóságról megvizsgálva és nap-és szeplők, pörösenés, himlőhelyek és redők ellen ajánlván.

Az Eau de Lys a bőrt vakító fehérségűvé, puhá, gyöngéd- s hajlékonyabb teszi, és a bőr minden tisztalaltság eltávolítja.

Egy üveg ára frt 1.30 (nagy üveg ára frt 2.50). Való minőségben készletben található

Vértessy Sándor,
magy. kir. illat-szerésznél, Budapest, Kristóf-tér 1. sz.

Levélbeli megrendelések pontosan (utánvétel mellé i.) teljesítettek.

Minden háztartásban nélkülözhetetlen egy jó takaréktűzhely!

A tisztelt közönség kíváló figyelmébe ajánlom ez ezelből gyáramat és rak-táramat, mely ilyenkor asztal és más alakban, vala-mint mindennemű kályhák- és egyéb e szakra vágó tárgyakat a legelővidebb árú-á- ban tartalmaz.

Megrendelések pontosan teljesítettek.

Brucky József,
lakatos árú és tűzszermítő-gyáros Budapest, IV. ker (belváros) haltér 4. sz

Eladás nagyban és kicsinyben.

27 kr. Első bécsi 27 kros bazár fiókja Budapest, kerepesi-út 15. sz. Rókus kórházzal szemköt.

27 kr. Gazdag raktár: rumburgi és silleiál vászon kanyass, 3/4 chifon, damasz- és csille-törülközőkből, csipke- és mozzim-függönyök, butor, matracs, egyenruha és függöny-csinvatból (Grad).

27 kr. Minták és árjegyzék ingyen és bérmentve. Rendelmenyek pontosan és lelkiismeretesen esz-köszítettek.

27 kr.

Reiss B. urnál Budapest, király-utca 46. sz. I. emelet,
hová minden megrendelés inténdők, melyek pontosan és lelkiismeretesen az őssze előleges beküldése vagy utánvétel mellett teljesítettek. Minden ezek mellé a szükséges használati utasítás hozzácsatolva van és pedig német és magyar nyelven. A postán küldésnél csomagolás és bélyegért 20 krral több számítatik.

27 kr. **Lichtenstern B. és társa** Budapest, kerepesi út 15. sz. Rókus kórházzal szemköt.

27 kr. **Minták és árjegyzék** ingyen és bérmentve. Rendelmenyek pontosan és lelkiismeretesen esz-köszítettek.

Takaró papiros

(makulatur) e lapok kiadó hivatalában egyetem-utca 4. szám. Nagy ivék mázsánként 10 frt a vasúthoz szállítandó.

nak, erején felüli törekvésének s becs-vágyának kinövésai, a túlságos tűz és korlátain olykor túlesapó páthos. De most ezeket eltakarja a gyászfütyöl, mely tete-mére borult; most csak koszoruit látjuk, melyekkel a közönség (melynek oly kiváló kedvence vala) elhalmozza koporsóját s csak a veszteségről emlékezünk meg, melyet elhunytával a magyar színművészet muzsája szenvedett. Könyveinktől nem lát-hatjuk árnyoldalait.

Álljon itt mégis korán megszakadt pályájának, bármily vázlatos emlékezete.

1830-ban, szeptember 14-kén született Kolozsvárt. Szülői színészek levén, a gyer-meket is e pályára vonták korán nyilat-kozó hajlamai. Az iskola komoly falait nem kedvelte meg s mihelyt eszmélni tudott: egyedül a színpad tarka világa érdekelt. Mint ilyen gyermekek szokása, mindig a színpad körébe furakodott, mohó figye-lemmel kísérte a készüléket s leste az előadásokat, és boldog volt, ha a legron-gyosabb színésznek (pedig akkor sok volt ilyen), a kibén egyébiránt megannyi földi királyt látott, a legkisebb szögálatot te-hette. Legelső maradandó emléke az volt, midőn atyját először látta mint Hamletet, a mi mély benyomást tett rá. A közönség tapsai s lelkesedése a fiut büszkébbé tették, mint az apát, s attól fogva egyetlen vágya volt, hogy ő is színészszé lehessen, hogy ő is Hamletet játszhasna valaha, s tapsokat és koszorukat arathasson, mint apja.

Apja 1844-ben felhozta Pestre s azt kívánta, hogy tanuló legyen. De három év múlva bucsut mondott az iskolának, s eltávozott a fővárosból, hogy arra a pá-lyára léphessen, melyre szíve vont. Elő-ször Győrre ment, de ott nem léphetett föl. Székes-Fehérvárra a Kilenyi társa-sága működött, e régi színigazgatóé, ki alatt apja is nem egy izben szerepelt a nemzeti színház megnyitása előtt. Itt lépett föl az ifjú Lendvay először azokra a desz-kákra, melyek neki, inkább mint bárki másnak, — az egész világot jelentették; neki csakugyan nem volt világa azokon kívül. Ez 1847-ben volt.

A forradalom kitérése minden fiatal embert a csatárra szólított. A hősszere-pet nem a színpadon, hanem az ágyuk előtt, a vér mezején kellett játszani. A tizen-nyolcz éves Marczai is (így nevezték, s így neveztük őt mindvégig,) hon véd lett. A fiu, csakugyan gyermek még, annyira kitün-tette magát, hogy százados lett. Mikor aztán a fegyverletételre került a sor, a forradalmi százados közkatonának sem vált be; oly gyöngye testének találatott, hogy egyszerűen haza bocsátották.

Haza! neki a színpad volt a hazája — s oda tért vissza. Most már látott egy kis életet, világot; fejlődött benne az értelem, a szenvedély; természeti adománya eme-léséhez járult neve is, maga egy kapitális, legalább a remények előlegező birodalmá-ban. S 1851-ben Győrött, a Völgyi társu-latánál, már jelentékeny szerepeket játsz-hatott. Egy év múlva a nemzeti színházhoz szerződötték, hogy határozott tehetségét atyja oldala mellett mivelhesse s egykor annak méltó utódja lehessen. De atyja, minél jobban szerette, minél többet remélt tőle, s minél jobban csüngött jövőjén: annál szigorubb volt iránta, s eleinte nem is engedte nagyobb szerepeket lépni föl. Ez elkedvetlenítette a szárnyait nőni érző fiatal sást s hogy nagyobb szerepekhez

juthasson, egy év múlva Kolozsvárra szer-ződött, a Kaczynszky társaságához. A huszonnégy éves ifju mind azokat a szere-peket játszotta, melyeket sikerrel csak az érett és tökéletesen kifejtett tehetség s meg-állapodott tanulmány személyesíthet; olya-nokat is, melyeket az ő korában játszani csaknem istenkísértés, s minél nagyobb szenvedélyvel fog hozzá valaki: annál veszélyesebb méreggel válhatik tehetségé-nek. Ime repertoire-ja az időben: Shakes-peartól: Romeo, Hamlet, Othello, Macbeth, Antonius, Percy, Petrucchio, Edgár (a szegény Tamás), Schillertől: Fiesko, Fer-dinand, Moor Károly, Mortimer. Eredeti tragédiákból: Bánk bán, Arthur (a Bátor és Bankárban), IV. László, Vid, Szabolcs (Áldozatban), Bod (Marót bánban) stb. Cid, a Corneille drámájában. A középtáju drámák közül: II. Rákóczy Ferencz, Don Caesar, Robin de Bois, Garrick, Kean, St. Georges lovag, Lugarto, Mirabeau, Sheri-dan. S még egy sereg más! Szóval, ő ily fiatalon már meghódította egész szerep-körét, s meg akarta hódítani a művészetet annak minden oldalán. Nemes becsvágy, melyet megmagyarázhatunk, rokonszeny-vel is kísérünk, de lehetetlen nem fájlan-nunk következményeiben. Az a két év, mit így a vidéken s kisebb színpadokon, kellő kritika híjával, töltött, nem vált hasznára. Könnyen játszott, s könnyűsége merészsé-tette és a hatásadását túlságaira esábi-totta. Az idősb Lendvay azonban testi erejében napról napra hanyatlott s gondos-kodni kellett, hogy legyen, a ki átvegye szerepeit. Fiát vendégszerepekre hívták meg s egymásután lépett föl atyjának nehány, ha nem is legkitünőbb klasszikái, mindenesetre bravour szerepében: Robin de Boisban, Lugartóban, Ferdinandban. A közönség a színpadról letűnő atyát fel-éledni látta a fiuban, előlegezte tapsait s mindjárt kedvezésnév avatta a még ki nem fejlődött s meg nem szilárdult tehet-séget. Szerződötték.

Azóta folyvást ő töltötte be a hossze-relmeseik szakmáját színpadunkon, sőt nagyobb jellemzerepekben is sikerrel tett kísérleteket. Romeo mellett Othellót, Mac-bethet, Hamletet is játszotta; s ha a kriti-kának sok és alapos kifogása volt is ábrázolásai ellen, a közönség tetszése ki-sérte. S nemcsak a karzat, a földszint sem volt iránta fukar tapsaiban, melyeket néha kevésbé, néha inkább, néha teljes mérték-ben is megérdemelt. A hév, mely minden előadását jellemezte, még ha túlzott volt is olykor, nemcsak magát ragadta el előadás-közben, magával ragadta többnyire közön-ségét is. A közönség hajlandó lelkesülni az iránt, a ki maga lelkesedve van, s Lend-vaytól senki sem tagadhatta meg, hogy lelkesedni tud szerepeiért. Azért volt leg-kitünőbb az oly szerepekben, melyek a lelkesedés zajosabb nyilvánulásait s a legnagyobb hevet kívánták: mint Percy, Ferdinand. Másik uralkodó tulajdona egyé-niségének a könnyű vér, melyet Robin de Boisban, s legkitünőbb szerepében: Don Caesar de Bazánban érvényesített, melyek-ben nemességét tudott a könnyűséggel párosítani.

Még fiatal kora teljes virágában volt, mikor egy vézertes betegség aláástta életét, erejét, művészeete teljes kifejlődésének lehet-ségét. O e betegséggel is hősiiesen küzdött s nem könnyen engedte kicsikartatni kezé-ből fegyvereit, a tragikai palástot és

Thalia álarczát. Évek óta egy nagy küz-delem volt élete. Hónapokat kórágyon, féléveket fürdőkön töltött, hogy, ha erejét kissé összeszedte, néhányszor felléphessen, s a művészi becsvágy erőlködése között ismét összeroskadjon. „Meggyógyulok! Erőm is visszatér!” mondogatta mindig, biztatva magát és barátait, kik elfordultak, hogy elrejtessék előle könyveiket. Nem gyógyult — hanem haldoklott; ereje fogyton fogyott.

Utolsó fellépései a télen, Mirabeau ifjúságában, Sheridanban, az Armány és szerelemben, a Bátor és Bankárban: számal-mas vergődései voltak egy nagyra hivatott tehetségnek, kit a kór pályája javában meg-tört, egy még repülni akaró, de tört szár-nyu nemes madárnak. Minden előadás után kimerülten, csaknem ájultan rogyott össze.

A tavasszal tüdőni ment Balaton-Fü-redre. Üdülni? Csak halni ment oda. Kór-ágya fölött hű nője, egykori Juliája a deli Romeónak (ah, mikor mint jegyesek lép-tek föl a szerelem e tragédiájában!) s nap-a, a derék Fánecyné virrasztottak, ápolva, de meg nem menthetve őt.

Július 12-én délben adta ki nagyratörő lelkét. Nemes becsvágya egy mély sohaj-ban szállott el összetört kebléből. Holtes-tét Pestre hozták, hogy temploma, — a nemzeti színház elől temethessék el!

— á — r —

Jobb volna tán . . .

Jobb volna tán pihenni lenni,
S álmodni mély, nagy álmakat.
Pihenni lenni, nyugodni lenni,
Bölintgató hús fák alatt.
És végtelen álm között
Mindent — mindent felejtani:
Mint mosolyogva élni — és
Titkon könyvetek ejteni! . . .

Vigasztalás.

Oh ne csüggedj szegény szívem,
Bár csalódnod kellett.
Viseld csak te szép szeliden
A reád mért sebeket.
Fájdalmidat titkold inkább,
Semhogy kikaczagjanak —
S ne koldúld a vigasz íráját,
Melyre csak új köny fakad.

Légy erős csak, — hisz' az élet
Örök küzködésből áll:
Gondja ha ma tovaszéd,
A holnapal visszazáll.
Mosoly és köny egymást váltja,
Minden olyan rendbe lép —
S mikor senki még nem várta
Akkor jó meg a setét!

Ne csüggedj hát szegény szívem,
Viseld nyugton sorsodat —
S ne nézd más üdvét irigyen,
Ne a boldog álmokat.
Tudtál hinni és szeretni,
Vigaszodra ez legyen;
— De a rideg jégközőnyre,
Az elhullott forró könyre,
Ne emlékezz sohasem! . . .

Sipos Soma.

Laptye de kapra.

Elbeszélés.

VARGA JÁNOS-TÓL.

(Folytatás.)

IV.

Hajnalba egy olyan itéletes égiháboru kerekedett, a minek az ur hiába keresné párját a síkföldön. Itt tud ám az isten ha-ragudni, ha egyszer megharagítják. Jobbra balra, — tizfélt is olyanokat hasad az ég-

holtozat, hogy a Retyezát két rétre ter-jedve beférne rajta. A tüzes mennykő meg ha egyszer leüt, tizszer durran, mintha soha vége nem akarna lenni. A zápor meg úgy dül, mintha minden csepp egy fejő dézsányi volna s majd lesodorja az embert lábáról. Ez a kis kunyhó már ötvenedszer épült föl uram. Mindig odale szedtük ösz-sze a völgyben; csak az egyik vállát ve-tette neki a vihar, már száz darabba repült lefelé. Olyan ordítás, bömbölés, villámlás, esbattogás meg zuhogás van itt, hogy az ember, ott a hol a vihar éri, csak lefekszik a földre, mint az oktalan állat; ugy legke-vesebb baj érheti; legfőlebb valami frissen támadt patak hempergeti meg egy kicsit, nyit egy rudas szénát, a mit minden ziva-tar után újra kell összevillázni.

Hát még fent a patak! Mit mondok? patak? nincs olyan az a híres Maros, vagy a Körös, a melyikkel a mezőségi erők olyan nagyra vannak, mint ez a mi kis Mojsza patakunk, mikor azt itt egy zápor föld-gaszítja. Isten a megmondhatója, hány ló, koesi, meg a gazdája élete siratja azt, a kiket mellette ért az itélet! A lapdával nem bánik könnyebben az inges gyerek. Pedig láthatja az ur, hogy így száraz időn alig ad egy ital vizet; azt is csak, ha nagyon kérjük.

Hát ilyen itéletes idő volt akkor is reg-gelre. Persze hogy elmaradt a demsusi ut. De elmaradt a Szida utja is a tejjel. Az öreg pakurárnak eszébe jutott, milyen sok-szor esett-kelt az a lány a tejjel eddig is; hát még ilyen vihar után. Nehogy hát a kecsketej későn érkezék, Vaszil indult el a tejjel.

Épen akkor kelt föl a nap. Szép nap; a milyen csak olyan haragos hajnal után lehet. Azt is csak itt láthat az ur olyan szépet. Csak ugy nevetett minden. A fiu, a fa, az ég: — szép egy reggel volt.

Az uton már semmi nyoma a zivatar-nak; csak a fák levelein ragyogott a millió meg millió csöpp; meg a patak zuhogott még, susorogva hajtva az izapos, piszkos hullámokat.

A hidacsakát elvitte a vihar; de Vaszil segített magán. Szekerezéjével kivágott egy égerfát s a nyulánk szép derekat átdön-tötte a patakon. Aztán volt hid. A legény-nek jó kedve lett a jó hirre. Azt gondolta ő is, ha a pópa rájuk adja a hókuszt pó-kuszt, az eszére téríti a lányt. De meg ő is szabadabb lesz a dolgával, s ha máskép nem lehet, hát nagy a világ, s mire a straj-czájából kifogy az eleség, talál ő más urat is a havasokon, a ki nem kívánja, hogy a pástorné kecsketejét hordjon utána.

A lány megszeliült tegnap óta, s én enyelegni is láttam őket, mikor a szél azt a bolondos legényt későn haza vetette. Az erdőalji beszélgetésről nem váltottak szót, ugy látszik, mindakettő restelli, hogy ugy esett.

S mikor arról beszéltek, hogy hajnalba Demsus felé indulnak, a lány szívesen kötözgette csomóba a még édes anyja, meg az öreganyját az öreganyja által viselt esküvői inget, s segített is kipányvázni az egypár gidát, a miért a pópa összeadja őket.

Nos hát a zivatar miatt a demsusi ut elmaradt s Vaszil jókedvűen fityűrészre haladt a kecsketejjel a vadászak felé, s hi-hetőleg épen azt hánytorgatta elméjében, hogy a mi ma nem lehet, — lehet holnap. Egyszer rákiáltott valaki.

— Hé suhancz, megállj egy szóra.

Vaszil följielt s oda nézett, a merről a hang jött. Egy halavány képtü fiatal ur állott ott az árok túlsó partján. Vaszilban meghűlt a vér, az volt a földesurfi, a kinek a kecsketejet vitte. A feje szédülni kezdett s a keze önkénytelen a balta nyeléhez nyult. Reszketett az izgatottságtól.

— Gyere errebb! segits rajtam. Átszo-rultam az árkon s nem találok átjárót. A víz elvitte a hidat.

A legény akkorra lehült egy kicsit. Letette a tejet s közelebb ment az árokhoz. Abban még zugott a moecosk patakviz s olyan sebesen rohant, hogy fürdőnek na-gyon veszedelmes lenne.

A legény egy tekintettel átmerte az árkot.

— Nem tud az ur ugrani? szólta aztán, erőt véve fölgerjedő ros indulatán.

— Ugyan, megbolondultál? ilyen ár-kot átugrani!

— No már pedig itt nincs egyéb ut. Vagy az ur, — vagy én! Álljon csak fél-rébb; majd a másik parton találunk hidnak valót. Azzal egy-két lépést hátra tartva, egy ugrással átvette magát a legény a zuhogó árkon.

Most már még az árok se választotta el őket egymástól. Mitru körülmézett egy alkalmas fa után, de egyuttal azt is ész-revette, hogy az egész környéken nincs rajtuk kívül egy élő lélek. A gonosz ösztö-kélni kezdte, de a jó lélek csak föltlkere-kedett benne.

Fölfelé a parton volt egy alkalmas, hidnak való fa, arra felé megindult.

— Jöjjön utánam az ur, ott a kész hid. Persze szegény feje, a megszorult urfi nem látta a kész hidat, de csak ment utána.

Arra pedig járhatatlanabb lett az ut, a szakadások miatt főlebb kellett tartani az erdőszélbe, ágasbogas cserfa cserjéken körösztil, egész kis erdőrézben. Arra ugyan kevés vigasztalást talált, mert most csak csak a rohanó patakot se látja, tehát csak ment a legény nyomában, a ki jó akarattal törte előtte a csapást.

Egyszerre tisztás helyre értek, ott a legény megállt s mikor az urfi is kibujt a sűrüből, s a cserjebokor összeacsapott utána, egész kis kerített várba állottak ott szem-közt egymással.

A legénynek lázasan villámlott a szeme s az urfi, ki mitsem gyanítva önként jött bele az égerföggőba, bár nem tudta mért, a legénytől félni kezdett.

— Mindjárt a hidnál leszünk uram, — szólta a legény, — de mielőtt átmennék, szeretném tudni, kit tiszteljek az urban?

A legény nagy tisztességgel volt s az urfi némi bizalommal felelt.

— Én vagyok a földesur, ott lakom az erdőszél lakásban.

— Ugy én épen a nagyágos urat kere-sem, — szólta a legény alázattal emelve kalap-ot s föl se tette aztán. Így hozta magával a böesület, s Vaszilie értette a böesületet.

Az urfi csak bámolt.

— Tejet hoztam! szólta hangnyomattal a legény. Én fejem azt a kecskét, a kinek a nagyságos ur a tejét issza. Pásztor va-gyok az öreg pakurárnál, Vaszilnak hínak.

A földesurfi megdöbent, ezt a nevet nem először hallja, s a legény nagyon el-komolyodott. Nem tudott okosabbat tenni, mint ha ugy teszi magát, mint egy földesur, a ki egy parasztot először lát életében — szolgálatkészen. Bankót nyújtott neki.

— No nesze! nagyon jó tejet fejsz. Csinálj magadnak jó napot.

A legény nem nyult a bankóért.
— Köszönöm uram, nem azért mondtam.
— No csak vedd el.

— Nem veszem, — szólta a legény há-tározottan. — Nem szolgáltam meg, nem is veszem el. Hanem ha az ur tenni akarna valamit értem, nagyon szépen kérem, te-gye meg.

A legény értelmes hangjára egész elér-zékenyült az urfi is. Megigérte, hogy meg-teszi, a mit tehet, csak beszéljen.

— Látja az ur szegénységemet. Nekem bizon se házam, se jószágom, néha még kenyerem sincs, ez a szűr, a mi rajtam van, ez oprínos, — a gazdámé. De van egy kincsem, a kiért megtudnék halni, de még embert is ölni érte. . . . Hiszen a nagy-ságos ur jól ismeri.

A nagyágos ur már tudta, kit gondolt a Vaszil, bezzeg volt ideje elsápadni. Kö-rül nézett, biz ott a jó istenen kívül senki se volt jelen, hanem az jelen volt, a mint a dommule meglátja a történet végén.

— Nos mit akarsz? szólta az ur kel-letlenül.

— Megalkudni a nagyságos urral. Nem lesz kára benne, nekem meg nagy a hasz-nom. Ezután majd én hozom a tejet a jáger udvarba. Jót állok érte, olyan tej lesz, hogy a nagyságos asszony nem ismer az urfiat, mikorra a kurának vége lesz. . . de csak ne kívánja a nagyságos ur, hogy Szida hozza le a tejet.

— Eridj a pokolba a tejjel, meg a Szidáddal. Kisebb gondom is nagyobb nálatok.

— Nem igaz az, a mit a szája mond.

— A legénynek már melegegett a feje.

— Nohát bánom is én, akár te hozod, akár az öreg pakurár maga hozza.

— Nem a pakurár uram. Én magam; mert én mindennapos akarok lenni ezen a völgyön. Örzeni valóm van uram. Nem a rongyos szűrömet; nem a fejem alját, a mi nincs. Hanem a szeretőmet, a kit az ur megzavart.

Az urfi elkényszeredve nevetett; de közelebb volt a riváshoz.

— Furesa fizkö vagy, az igaz! Kell is nekem a te szeretőd!

— No kell én nekem, uram.

— Hát jól van! hozza a tejet magad; aztán őrizd a völgyet; legalább ha még egyszer megszorulok, megint segitsz rajtam.

— Segitek uram minden baján; csak megtartsa a szót. Most gyertünk a hidra uram, — szólta a legény vidorán s kibujva a sűrüből aláfaragott egy szállát s átdönté az árkon.

Az urfi alig térhetett magához, mikor ezt a szilaj legényt látta; de megdöbbenett, félelmet vagy haragot nem mutatott; — s mikor a legény oda adta neki a másik parton a tejet, csak olyan jó ízűen itta azt ki, mintha Szida maga hozta volna.

— Köszönöm, — szólta aztán, — igazán jó volt.

— Egészségére váljék uram. Estére még jobbat hozok; — azzal Vaszil átvette a rocskát s vigan indult vissza a tanyára.

Az urfi meg csak nézett utána, s nagy szöget üthetett fejébe a dolog, mert mikor Vaszil a hegýoldalból visszanezett, még akkor is ugy állt az urfi, mint egy utmu-tatófa, a kinek a mutató orra leesett.

(Folyt. követték.)

A khivai khánság.

Lassan, de biztosan terjeszkedik Oroszország Közép-Ázsia felé, s mielőtt európai nagyhatalmak jóformán csak észre is vették volna,

kedelmi czélok vezérlik. Hogy a roppant terjedelmű orosz birodalom végczélja — bár ez még a távol jövő homályában rejtőzködik, nem más, mint Törökország és India meghódítása: ezen már kevés politikus kételkedik. A czárok már

Nagy Péter czár e czél szem előtt tartását ismeretes végrendeletében is meghagyta. És volt idő, mikor Miklós czár azt hihette: Byzantium előbb-utóbb kezei közé jut.

Azonban Oroszország működése Közép-

KHIVÁBÓL: Diadaljelvény bemutatása ellenségeikből a szamarkandi emir előtt.

birodalmába kerítette a khivai khánság legnagyobb részét, az egykori közép-ázsiai mohamedán műveltség főfészkeivel, Szamarkanddal együtt. Oroszország terjeszkedési vágyait Keleten most még nem politikai, hanem inkább keres-

igen régóta vágyakoznak arra, hogy Kalkuttából muszka fővárost csináljanak és Konstantinápolyt a görög egyház Rómájává tehesék. Oroszország magaviselete az utóbbi két század alatt kétségtelenül elérulta e felfekezhetetlen vágyat.

Ázsiában egyelőre csupán a keleti kereskedelemnek a maga számára leendő megszerzésére szoritkozik, s ezáltal természetesen Angolországot fenyegeti leginkább. Az angol kormány eddig közönyös szemmel nézte Oroszország előha-

ladásait Keleten, bár az őt fenyegető veszélyre többször figyelmeztették, a többek között Vámbéry Armin tudós hazánkfia is. Akkor kezdett komolyan foglalkozni a dologgal, mikor Khiva Angolország indiai birtokainak és ázsiai keres-

életmódjáról és szokásairól lapunk is közölt ismertetéseket képpen és leírásban. Most, midőn a közép-ázsiai kérdés az angol parlamentben és az európai közvélemény előtt ismét napirendre került, alkalmoszerűnek találjuk Khi-

gazdag országnak mondható. A khánság összes népessége körülbelül 500,000 főre megy, hanem hadereje mégis oly csekély, hogy 5000 orosz katonával ágyúkkal felszerelve, magát a fővárost is könnyen hatalmába kerithette. A khánság s

KHIVÁBÓL: Középázsiai tatár politikusok.

kedelmének egy szólnak természetes védbátyója, Közép-Ázsia legnagyobb részével együtt az oroszok hatalmába került. Akkortájt sokat írtak a közép-ázsiai tatár khánságról, s az ottani népekről, azoknak

váról és népeiről néhány szóval ismét megemlékezni. A khivai khánság Közép-Ázsiában az Araltótól délre fekszik, s az Oxus folyó terjedelmes torkolata körül terülve el, igen termékeny és

főleg a főváros legnagyobb védereje hozzáférhetetlenségében áll, mert minden oldalról sivatag homokpusztság veszi körül, melyeken az utazás annál nehezebb, főleg hadsereggel, mint-hogy az utak mentében (ha ugyan utakról ilyen

vidéken egyáltalán szó lehet) vizet és élelmi szereket sehol sem lehet találni.

A khánság lakói műveletlen, barbar emberek; az orosz és persa hadi foglyokkal borzasztó kegyetlenségeket szoktak elkövetni, s Vámbéry Armin közép-ázsiai utazásainak leírásában hajmeresztő részletességgel mondja el, miként szagatták ki a foglyok szemeit és hogyan hordták a kóbor turkoman lovasok a foglyok levágott fejét a khán elébe zsákszámba.

A főváros Khiva nem nagy hely s a sivar pusztaság közepette szép, termékeny oázon fekszik az Oxus torkolata közelében. A khán hadserege alig áll 1000 emberből, kik ócska kovás puskákkal vannak fölfegyverkezve. Ily gyarló haderó a jól fegyverezett és kitünő fegyverekkel ellátott nemzetközül orosz hadsereg ellen természetesen képtelen volt Khivát megvédeni s 1873-ban az oroszok meg is szállták azt s bár most még nem foglalták el véglegesen, félve Angolország fenyegetéseitől, de az orosz helyőrség ma is ott van Khivában.

Mikor az orosz császár Kauffmann tábornok vezénylete alatt 1868—70-ben Közép-Ázsiába tekintélyes hadsereget küldött, mely aztán Szamarkandot el is foglalta és Bokhara szívében az oroszok hatalmát megalapította, Wereschagin orosz festő is követte az expedíciót s a közép-ázsiai életből számos kitünő jelenetet örökített meg hatalmas ecsetjével. A festmények a londoni 1872. évi nemzetközi kiállítást orosz csarnokában voltak közszemlére kitéve s az itt közölt két rajz is ama képek után készült. Az egyik rajz, Wereschagin szerint, taskendi politikusokat ábrázol, éktelenül rongyos öltözetben. Európai politikusaink aligha elfogadnák őket kollegáiknak. Hagyományos keleti nyugalommal tárgyalják ellenségtől megtámadott hazájok ügyeit, melyeket azonban politizálásukkal nem tudtak jobbra fordítani.

Második rajzuk a szamarkandi emírt tüntetői föl, a mint egy hatalmas, kiserített muszkaféjben gyönyörködik, melyeket katonái hoztak neki ajándékba ügyességök és győzelmök borzasztó bizonyítékaként. Közép-Ázsiában most is uralkodik az a szokás, hogy a katonák az elfogott vagy ütközést közben megölt ellenség fejét levágják és azt emíriójuknak ajándékozzák. A háttérben azok láthatók, kik a diadaljeleket hozzák, lassu mély hajlongásokkal üdvözölve az urakat, ki a keleti uralkodók szenttelen közönyösségével nézi az ijesztő áldozatot s kísérőinek alázatos arczeit, melyeken Wereschagin bámulatosan tudta színezi a keleti nap sötétítő hatását. S. L.

A muzeumokról.

Pulszky Ferencztől.

(Folytatás.)

Könyvtárak már a XV. században kezeltettek önállólag, s külön e célra emelt épületekben helyeztettek el, a mostani képtárak nagyobb részint a mult században keletkeztek, a mennyiben mind Olaszországban, mind az Alpeseiken tul a festmények, melyek a paloták termeit szerteszét díszítik, nagy csarnokokban pontosították össze. Az új felállításnál azonban a symmetria játszott főszerepet, oly annyira, hogy nem egy becses kép hol kisebbre fűrészteltetett, hol egy darabbal megtoldatott, hogy jobban illjék helyére, hol más képnek ellenfüggelékül szolgált; ez akkor formatizálásnak nevezett. Sok kép pusztult el az időben, lomtárba vetették s elveszett, mert nem tartatott elég díszesnek; sok átfestetést s restauráltatott, s ez által elvesztette eredeti típusát, műtörténelmi jellegét s műbecsét. A szobrok is ez időben a kertekből, termekből s lépcsőházakból a csarnokokba vitettek át; ezeket legnagyobb részint már akkor kifoldozták, átoldozták s kicsiszolták, midőn csonka állapotban kiásva a fejedelmi s nagyurak lakokban állították fel. A természettudományi gyűjtemények is ekkor nyertek rendszeresebb alakot, miután Linné az első tudományos rendszert megalapította s Buffon szép irányja által a műveltek figyelmét ez irányba terelte. A szörnyszülőttek lassan-lassan a lomtárakba vándoroltak, a ritkaságok s unikumok pedig kitünő polcaikról azon helyre mentek át, mely őket a rendszer szerint illette.

Mind ez új felállításoknál régi, más célra készült épületek használtattak fel, elhagyott

paloták, megszüntetett kolostorok, ezéjokat vesztett középületek. Rómában Kelemen és Pius pápák a Vatikán egyik szárnyát alakították át oly roppant muzeummá, hogy abban több régi szobor talált elhelyezést, mint Európa összes egyéb gyűjteményeiben.* Később a Kapitólum és Lateran termei is muzeumokká váltak. Florenzben a nagyhercegek a Pitti-palota királyi termeiben összpontosították festményeiknek s szobraiknak egy részét, a másikat a Vasari által épített kormányhivatal-palota (Uffizj) legmagasabb emeletében, napjainkban pedig a Bargello, a Márk és az Onofrio kolostorok lettek a műemlékek díszes lakhelyei. Párisban a Louvre, Bécsben a felső s alsó Belvedere, Spanyolországban az Escorial, Pétervárott az Eremitage, Drezdában a Grüne Gewölbe s a Japán palota. Csak midőn a műkincsek kulturhistoriai megbecsülése nem szorított többé kizárólag a műtörténellemmel foglalkozó tudósokra, midőn Winckelmann nézetei a művelt osztályokat áthatották, akkor keletkeztek az első épületek, melyek kizárólag azon czélból emeltettek, hogy a műemlékek s országos gyűjtemények bennök elhelyeztethessenek, ugyanazért már a terv készítésénél a felállítás és világitás czéljainak szolgálta kiindulási pontul, ilyenek a British és South Kensingtoni muzeum Londonban, a Studjpalota Nápolyban, a muzeumok Berlinben, Pétervárott s Pesten, a Glyptotheka, a két Pinakotheka s a bajor muzeum Münchenben, s legújabbban azon fénypaloták, melyek már a legközelebbi évtizedben Bécsnek legkitünőbb díszlelnek. E monumentalis épületekbe s ragyogó termeikbe azonban az építészek s díletantsok nézete szerint, nem illeken bele megsérült szobrok s dombornü-törödek, eltört díszedények és üvegek és sok oly éktelen tárgy, melynek mostani külső alakja nem felel meg tudományos és kulturtörténelmi értékének, mert a műemlékek még jelenleg is nagyrészt a termek díszítvényeinek tekintetnek, s azért a restauratio szentségtelen keze, mely három század óta anyyi emléket kivetkötetett eredeti alakjából, még most is úzi kárhazatos mesterességét, a műkincsek átídomításában. Alig van régi szoborgyűjtemény Európában, — némileg a British muzeum kivételével,** hol azóta, hogy Canova el nem fogadta a megbízást a Parthenon műveinek kiegészítésére, a görög tőrők nem restauráltak, — melyben nem akadnánk számos régi szobrokra ujkori fejjel, kézzel s lábbal, sőt épen nem ritka azon eset is, hogy a fő is, a test is régi ugyan, csakogy nem tartoztak egymáshoz s két különböző régi szobor maradványai, melyek értelem nélkül egyesítették.

A British-muzeum egyébiránt más tekintetben is mintaszerű, s a gyűjtemények elrendezésére s belbecsére nézve meghaladja a kontinens muzeumait, melyektől főképen abban is különbözik, hogy ezek a régi műkamrákból alakultak, a fejedelmi ház magánbirtokához tartoznak, a civilistából nyerek dotációkat, gyarapodások s szerint egyéni hajlamoknak s változó szeszélynek van kitéve, sokszor egészen megakad, másszor csak egy bizonyos irányban létesül. A British-muzeum ellenben kezdetül fogva a nemzeti tulajdon jellegét viselte, a parlamentől huzta dotációját, igazgatása müértö kezekre volt bízva, az ellenörzés egy állandó bizottságra. A műkincsek szaporítása s szerint tervszerüleg történt, mi által a gyűjtemények összessége a tökélyt megközelíti, minthogy az angol parlament érezvén ezen közmüvelődési intézet nagyhatású befolyását a tudományosság emelésére s a műizlés nemesítésére, minden évből oly összeget szavaz meg számára, minőt máshol nem szoktak ily célokra fordítani. A British muzeum rendes költségvetése évtizedek óta aránylag magas, a tavali előirányzat szerint 1,020,610 ezüst forintra ment, ebben a tisztviselők fizetése 124,900 forint, a könyvtár katalógusának kiegészítése 41,900 forinttal, a vételek 248,400 forinttal szerepelnek, s ha valamely rendkívüli eset fordul elő, hogy például valamely érdekes gyűjtemény megszerezhető, s

parlament ezen költséget is mindig meg szokta szavazni. Így vétettek meg régente Sir William Hamilton eturiai díszedényei, Townley szobrai, Lord Elgin márványai s a phigaliali domborogyművek, de az aeginai szoboroszorozatot megvételének alkalmá elszalasztották a francia háboruk alatt. Ujabb időkben szereztek meg Blacas herceg vésett kövei. Castellani arany műemlékei, márványai s bronceai s a Farnese-palota római szobrai. Ezenek felül még nevezetes ásatások is történnék a nemzeti költségén, így fedeztettek föl a lyciai emlékek, Ninive királyi palotái, a Mausoleum, a emidosi szobrok, Cyrene halottvárosa s legújában az Artemisium Ephesusban. Csak így alakulhatott azon nagyserü gyűjtemény, melyben most Egyptom, Assyria, Görögország s kiválólag az athéni iskola művészete, a legnagyobb kiterjedésben képviseltek. A római császáridők, a középkor s a barbáridők emlékei azonban kevésbé számosak, de Christy, a francia barlangok kutatója s a történelemelőtti emlékek legszeresebb gyűjtője szintén a British muzeumnak hagyományozta híres gyűjteményét, mely azonban ideiglenesen máshol helyeztett el, minthogy a monumentalis épületbe többé bele nem fért, mely a műemlékeknek kívül magában foglalja még a roppant terjedelmű pénzgyűjteményt, a rendkívül gazdag ásványtárt, a páratlan öslényi gyűjteményt, s az állattani muzeumot, mely a maga nemében legelső egész Európában. Itt van továbbá a rézmetszettár, egy tekintélyes kéziratár s végre Európának legjobban rendezett, legszámosabban látogatott s valószínűleg leggazdagabb könyvtára. A parlament ugyanazért elhatározta, hogy a természetrajzi gyűjtemények egy külön muzeumba vitessenek át, hol a nagy csontvárgyűjtemény is valahára felállíthatatik, mely eddig a British muzeum pinczéiben eldugva hevert, s így megszavaztatott e célra a szükséges költség, melyből a tavalyi évre 800,000 ezüst forint esett. A British muzeum e szerint kizárólag műemlékeknek lesz szentelve s azon könyvtárnak, melyben minden idegen nemzeti irodalmának terményeit föl lehet.

Az angolok egyébiránt azt találták, hogy még a British muzeum roppant mügyűjteményei sem elégségesek a művelődés történelmének földérítésére, s egy válogatotott fegyvertárt állítottak föl a Towerben, s a South Kensington muzeum gyűjteményeit szereztek össze, melyek most minden európai müiparmuzeumnak elérhetetlen előképei. A mint a British muzeumban a klassikai nemzetek emlékeire fektetett a főszul, ugy ez South Kensingtonban a középkori s különösen az olasz műtörténelemre helyeztett, olyannyira, hogy az olasz műtörténelem itt is részint eredetiekből, részint másolatokból tanulmányozható. Itt látjuk Donatello, Luca della Robbia, Verrocchio, Michel Angello viasz és terra cotta mintáit, sőt néhány márvány-szobrárt, elhiresedett remekműveknek gipszöntvényeit s minden nemzetnek müiparterméseit, minden korból. A mint a British muzeum kincseihez hozzá van csatolva a nagyszerü könyvtár, mely azoknak életet ad, ugy a South Kensingtoni muzeum kapcsolatban van egy minta-rajztanodával, mely 1850 óta az angol iparosok izlésére nemesítésére szemlétanost hatott, ugy, hogy sok iparágban még a francia választékosság is az angol szépség mellett másodhelyre szorult.

Albert herceg, Viktoria királynő nagymüveltségü férjének kezdeményezésére alakult a South Kensington muzeum, mely kiadványai, felolvasásai, a nagyobb iparvárosokban felállított rajztanodák s időnkénti kiállítások által lassan-lassan az egész országba kiterjesztette hatását. Itt is, mint a British muzeumnál, kitünő férfiak működnek mint örök s tisztviselők, az előbbinél látjuk jelenleg Newton, a hellén művészet nagy ismerőjét, Birchet, az egyptologot, Poole, a mumismatát. Franckot, a középkor s történelemelőtti emlékek szorgalmas vizsgálóját; South Kensingtonban pedig Robinson működött, Owen Jones, Cole, Pollen, s egy kitünően szervezett rajztanári kar. Az egész intézet negyedszázados fennállása alatt a legújabb kimutatások szerint tizenkét millió forintnál valamivel többé került, beleértve az épület, rajztanodát s administrációt, s az angol lapok azt tartják, hogy az ország soha czélszerűbben s hasznosabban nem fektetett be ily összeget. A tavalyi költségvetés szerint a központi

kezelés évenként 55,900 forintba kerül, vételekre 383,960 forint irányoztatott elő. A parlament nem sokalja ezt, mert tudja, hogy épen ugy, a mint Sir William Hamilton eturiai díszedénygyűjteményének megvétele Josiah Wedgewoodnak adta az első eszmét staffordshirei gyárának művészeti irányban is eszközöndő kifejlesztésére, miből az Etruria nevü nagy gyártelep keletkezett, egész Straffordshire agyagipara pedig roppantul emelkedett, ugy a South Kensingtoni gyűjtemények s rajztanoda állapították meg napjainkban az angol müipar versenyképességét a francziákkal, kik mozgékonyaságok, izlésők s a divat által egész Európában csaknem egyedárusággal bírtak a müipar minden ágáiban.

Hosszabban szölvünk a British és South Kensington muzeumról, de ezzel nem merítettük ki a hasonló czélú közmüvelődési intézetek sorát, melyek Angolországban a parlament által gyámolítottak. A tavalyi költségvetéséből látjuk, hogy Angolország művészeti és közmüvelődési czélokra összesen 3,715,400 forintot költ egy évből, ezen összegben találunk a képtár (National Gallery) palotájának kiterjesztésére 420,000 forintot a képtár gyarapítására 60,450, központi vezetésére 20,510 frtot; Bethnalgreen előváros muzeumára 55,700, a nemzeti arcképgyűjteményre 20,000, az edinburghi muzeumra 72,320, a skót nemzeti képtára 21,000, az irlandira 23,800, a Towerben lévő fegyvertára 7160 forintot. Ily nagy mértékben pártolja az angol parlament s kormány a művészetet s tudományt a reform óta, mely a közép osztály kezébe adta a törvényhozást, holott az arisztocrátiát képviselő kormány kevésbbet gondolt ezekkel. Millingen 1823-ban még élesen vádolta az e részben tapasztalható hanyagságot s ellentétül felhozta a francia kormány bőkezűségét. Az örvendetes változás főérdeme itt is Albert herceg, de működésének csak az által lett sikere, hogy az őz Joseph Hume, ki a parlamentben mindig a takarékoság apostola, s minden pazarlás ellen kérlelhetetlenül kikelt, a közmüvelődési czélokra előirányzott minden összegeket nemcsak megszavazott, hanem elfogadások mellett melegen fel is szólalt. E két férfinak köszönheti az angol nép, hogy muzeumai a jelen időben a leggazdagabbak s a legjobban szervezettek.

(Folyt. követe.)

A REJTELMEZ SZIGET.

Második rész: Az elhagyott.

VIII. Fejezet. Egy váratlan okmány. A Tabor szigete. Az elhagyott lak.

A mint a hajón még a partok körül czirkáltak — mig Pencroff Cyrussal vitakozott — Harbert a hajó orrában állva egyszerre fölkiáltott:

— Vigyázat, Pencroff — lassan!

— Mi a baj? — szölv vissza Pencroff.

— Talán sziklába akadunk? — kérde a mérnök, mert sziklás volt a part környéke.

— Nem, nem, várjanak csak, mindjárt! — felelt Harbert s e perczben a hajó oldalán kihajolva, jobbajával a vízbe nyult — s egy karesu nyaku üveget huzott ki a hullámokból!

— Üveg palack! — kiáltá mindnyájan.

A palack gondosan be volt dugszolva. Smith Cyrus szótlanul töte el a nyakát, egy kis darab papirt vett ki belőle s ezt olvasta le róla.

„Hajótörést szenvedtünk... Tabor sziget: Hosszúság 153°. Déli szélesség 37° 11'.

Ez lefegyverezte a Smith Cyrus ellenvéteit.

Most már ő sürgette az indulást a Bonaventurával a Tabor szigetéhez.

* Az angolok az által, hogy képtárakat nemzeti-nevezik, csak azt akarják kifejezni, hogy az nem királyi, hogy a nemzet adja rá a pénzt, nem a civilista. A ki azonban itt akarván tanulmányozni az angol művészeti iskolát, az nagyon esalatköznek, itt a régi olasz iskolát találja képviselve, és sok szép apanyol, németalföldi s hollandus festményt, de két Turneren kívül semmi angol képet: ezek a South Kensingtoni muzeumban láthatók. A British muzeumban is legkisebb tért foglalnak el az Angolországban talált régiségek.

— Holnap mindjárt indulnod kell.
— S mehetek vele én is? — kérde Harbert.

— Isten neki, nem ellenkezem tovább!

Az egyszerűen, de szabatosan fogalmazott okmányból két tény világos volt, egyik, hogy a ki írta, tájékozott ember volt a tengerészeti és földrajzi dolgokban, mert a Tabor szigete fekvését egészen helyesen határozta meg; a másik, hogy angol vagy amerikai ember volt, mivel a tudósítás angolul volt írva.

Két ok, hogy a lincoln-szigetiek minden késedelem nélkül siessenek segélyére. Ha ugyan nem késő még; mert az okmányon nem lévén kelet, sem a hajótörés ideje megemlítve, nem lehetett tudni, mostanában vagy talán évek előtt történt-e a szerencsétlenség, melyet hírül adott.

A Bonaventura kormányzására két ember tökéletesen elegendő lévén, először ugy is volt, hogy csak Pencroff és Harbert mennek; de Spilletten felébredt a hírlapírva s tudósító, és követelte, hogy ő is részt vegyen a kirándulásban. Nem volt ok, a miért ezt töle megtagadják s így hárman indultak utnak.

Október 11-kén történvén az indulás, a legkedvezőbb széllel, bizton lehetett számitani, hogy másfél nap alatt oda érnek s így már 13-án minden esetre czelnál lesznek. Három napot a szigeten időzésre, kettőt a visszautazásra számitva: október 17-én ismét a Lincolnon lehettek. Mindamellet, kedvezőtlen eshetőségekre való számitásból, egy helyett két helyt eleséget vittek magokkal.

A szél egyenesen délnyugoti irányban hajította a hajót, s pár óra múlva a sziget csak a vízből kiemelkedő zöld bokornak látszott, melynek tetején a Franklin-begy magaslott ki. A kormányzás nagy fáradságot nem kívánt, s Pencroff és Harbert felváltva könnyen elvégeztek; Spillet majd egyikkel, majd másikkal beszélgetett, vagy időtöltésből felváltotta őket s maga ült a kormányhoz. Vigan haladtak.

A tenger tökéletesen elhagyott volt. A legkisebb szigetnek, vagy egy hajónak sem látszott árnyéka sem; egy-egy albatrosz vagy fregatmadár lendült fel olykor-olykor; más élő teremés nem járt (rajtok kívül) a Lincoln és a Tabor közötti viz-sivatagon.

A nap lehanyatlott; az éj is minden baj nélkül telt el. Spillet az éj nagy részét nyugodtan aludta át s Pencroff, éjfél után, Harbertet is alunni küldte, maga maradt a kormányon. Reggel hat órakor már ez örökiáltással állította őket talpra:

— Szárás!

Alig tizenöt tengeri mérföldnyire a Tabor-sziget merült fel a hullámokból. Alacsony partja alig magaslott ki itt-ott, s a Bonaventura-fok, a sziget déli részén, az egyetlen magaslat, szolgált irányzatul, hogy arra felé igyekezzenek. A sziget kisebbnek s minden tekintetben jelentéktelenebbnek látszott a Lincoln szigeténél.

Tizenegy órakor már csak két tengeri mérföldre voltak a Bonaventura-foktól s Pencroff, biztos helyet keresve, a hol kiköthessen, nagy vigyázattal haladt előre. A sziget, egészen s részletesen, tökéletesen kivehető volt már, zöld mézga fáival s egyéb — a lincolniakkal rokon — erdőt- és cserjével. De füstnek, vagy bámi jelnek, hogy a sziget lakva volna, nagy bámulatra, semmi nyoma.

Végre, épen délben, a Bonaventura, a hasonnevü fok alatt, egy homok zátonyos part közelében csöndesen kiköthetett. S hajósaink, jó erősen kikötve s megvasmacskáva hajójukat, egy a dagály elsodorja, kiléptek a szigetre. Jól felfegyverkezve indultak meg a parton, valamely magaslatot keresve, honnan a sziget bel-

sejébe is beláthassanak s az egészét áttekinthessék.

Alig fél mérföldnyi távolra emelkedett egy, körülbelül 300 láb magas dombocská, melyet nem volt nehéz megmászni. Tetejéről jól át lehetett tekinteni az egész szigetet, mely alig volt hat kis mérföld területű s így a Lincolnnál sokkal kisebb uradalmat képezett. Felülete sem volt oly változatos, mint annak. Mig a Lincoln egy része köves, terméketlen, más része azonban annál dúsabb és termékenyebb volt, a Tabor-szigetet mindenütt csaknem egyenlően erdősség borította s egy zöld bokornak tetszett az egész. Emelkedései is kevesek s felettebb csekélyek voltak. Partjai tojásdad alakot öltöttek s körrajzát néhány kis sziklamagaslat és csekély öblön kívül majdnem egészen egyenletes partok képezték. Állatokkal, ugy látszott, elég dúsán meg volt áldva; de annak semmi nyoma nem mutatkozott, hogy emberek is laktak.

A három utas a nélkül szállott le a magaslatról, hogy valamit talált volna, a mi utba igazithatná keresése czélja felé. De azért nem mondtak le a reményről s midőn meggyőződtek, hogy hajójok szilárdul van kikötve s az elsodortatástól nem kell féltetniök, elhatározták, hogy gyalog járják körül a szigetet s mindent jól szemügyre vesznek rajta.

A merre mentek, tengeri madarak nagy csapatjai röppentek fel előttök, vagy a parton sütkérező fókák ugráltak be a vízbe, a mint őket távolról észrevették.

— Ezek az állatok, — jegyzi meg Spillet, — nem most látnak először embert; félnek, tehát ismernek.

Egy óra múlva a sziget déli végére értek, a hol egy hegyes fokban végződött s onnan a sziget nyugoti partján ismét északra fordultak. E part is homokos, itt-ott köveces volt, fákkal sűrűn benőve.

Emberi lakásnak még eddig semmi nyoma. Sehol egy emberi lábnyom a sziget egész kerületén, melyet négy órai gyaloglás után egészen megjárta s indulások helyére érkeztek vissza.

Mind jobban megerősödtek abban a gondolatban, hogy az üvegpalackban talált okmány már hónapok, talán évek előtt iratott; s a hajótört azóta vagy módot talált visszatérni hazájába, vagy elveszett, meghalt a nyomortól e pusztá szigeten.

Gyorsan megebédelve a hajón, délután a sziget belsejébe indultak, mert eddigi sikertelen igyekezeteik daczára is föltették magokban, nem hagyni el azt a nélkül, hogy minden lehető meg ne próbálták legyen a keresett hajótörnek fölhaladására.

A sűrűben minden lépten-nyomon állatokat vertek föl, melyek riadozva szaladtak meg előttök; többnyire kecskék és disznók voltak, és pedig európai fajokból valók, a mi arra látszott mutatni, hogy a sziget, ha csak ideiglenesen is, talán czethalászk lakásaul szolgált, kik e házi állatokat itt megtelepítették, hol azok gyorsan elszaporodtak. Harbert föl is tette magában, hogy egy-két part elevenen elfogva, elviszi magával a Lincoln szigetére is.

Meggyőződésükben, hogy valaha csakugyan emberek lakták e szigetet, csakhamar megerősödtek, mikor az erdő sűrűjében járt ösvényeket találtak, melyek helylél-helylél be voltak ugyan növe, de helyenként ismét egészen tisztán kibukkantak a fü alól.

Kétszerezett kedvvel s figyelemmel folytaták kutatásaikat.

A növényvilágból is nem egy jel tanuskodott az emberi kéz munkájáról. habár — minden arra mutatott — nem a legújabb időből, hanem talán néhány évvel előttök. Mily nagy volt

a Harbert öröme, midőn burgonyára, cikóriára, retekre, répára, sóskára ismert, melyekből csak néhány magot kellett szednie, hogy tenyésztőket lincolni kertjökben is megindítsa.

— No legalább, mondá Pencroff jókedvűen, viszünk haza Nabnak valamit, a mivel foglalkozzék. Ha a hajótörtet nem találtuk is meg, haszon nélkül egészen még sem járunk.

Már-már vissza akartak fordulni, mert az est is közelgett, mikor Harbert — a fák között setetédő valamire mutatva, — fölkiáltott.

— Egy ház!

Mind a hárman oda siettek. Csinos kis ház volt, deszkából építve, mely kátrányozott vázonnal volt behuzva. Az ajtó be volt téve, de záratlan; Pencroff benyitotta. A ház üres volt.

Kívül még szürkület, de benn már jófórman setét volt. Kiáltottak; semmi felelet. Pencroff kiültött a egy kis száraz szálkát gyújtott meg. Mig az égett, néhány percig elég világos volt a szék üregben, hogy meggyőződhesseken van-e élő lény abban. Nem volt. A szoba hát-

— Ha elhagyta volna, holmiját is magával vitte volna.

— Tehát azt hiszed, Pencroff, hogy még a szigeten van?

— Élve vagy halva, de meg vagyok győződve, hogy itt kell lennie. De ha meghalt, remélem, nem tettem el önmagát s így rá fogunk akadni maradványaira.

Elhatározták tehát, hogy itt töltsék az éjt; s másnap jobban szemügyre veszik a házat és környezetét.

Harbert csakhamar elaludt, de a más ketőnek nagyon hosszúnak tetszett az éj. Mihelyt megviradt s Harbert is felébredt, kiléptek a szabadba s elkezdették kutatásaikat. A kis ház nagyon jól választott helyen volt építve, mert minden felől védve volt. Deszkái, melyekből készült, nyilván valamely hajó fedelzetéből kerültek ki. Ha tehát a hajótörésből csak egyetlen ember szabadult is meg, de a hajó egy részét is sikerült megmentenie, valamint a legszükségesebb műszereket is, a melyekkel dolgozhatott. Ez

hogy összeszedi a mivélésre alkalmas növények magvait és gyökereit, mialatt Pencroff és Spillet néhány kecske és disznó elfogása végett az erdőbe indultak. (Folyt. követték.)

Egy veleg.

Jubileumi ajándék a pápának. Agen francia városka pompás szilváirol nevezetes, miért is az ageniak a pápának, 30 éves uralkodása emlékülneperé, egy szilvafát ajándékoztak, mely gazdagon meg volt rakva szilvával. E szilvafa, melyet az ageni püspök adott át a pápának hívei nevében, csupán abban különbözött a többi közönséges szilvafaktól, hogy színezüstből volt levelestől és gyümölcsöstől együtt. Különben a mi a pápai jubileum gazdasági oldalát illeti, azt mondják, hogy az fényesen fog sikerülni, mert a Rómába önzöldő zarándokok és azoknak kegyes ajándékai már is tömérdek számba ragnak. No de a mult század elején tartott jubileumot e tekintetben az idej mégis nehezen fogja utolérni, mert akkor az ezüst- és aranypénzeket a buzgó hívők oly bámulatos mennyiségben halmozták fel az oltár előtt, hogy minden este láppalatt kellett onnan elhárítani.

— Szigorú tél s késő tavasz Észak-Amerikában. Az

A vizen uszó palack.

Egy ház a vadonban.

A REJTJELMES SZIGET.

terében egy kezdetleges kandalló állott, tűz nélkül, de még egy marok száraz ág volt rajta. Pencroff meggyújtotta s csakhamar élénken lobogott a tűz, megvilágítva a szobát. Nagy rendtelenség volt benne. Egy vacok inkább mint ágy, melynek megsárgult s penészes ágyneműje mutatta, hogy rég nem volt már használva; egy ruhafogas, melyről egy pár elnyűtt tengerészruha lógott le; egy sarokban néhány darab eszköz, balta, ásó, egy rozsdás puska; egy asztal helyett álló deszkán puskaporos tüllök és srétes zacskó, vastag portól belepve: — ebből állt a szoba összes butorzata s kiegészlete.

— Senki! — mondá Spillet.

— S ugy látszik régóta nem is volt itt senki, — jegyezte meg Harbert.

— Most már, a helyett hogy visszatérjünk,

— szól Pencroff, — czelszerűbb lesz, ha itt töltjük az éjt. Nem tarthatunk tőle, hogy a lakó visszajő s kizavar.

— Attól nem! ugy látszik elhagyta a szigetet.

annál világosabb volt, mert a mint körüljárták a házat, egyik deszkán, mely valószínűleg a hajó elejéhez tartozott valaha, néhány, félig már eltörölődött betűt pillantottak meg, melyekből könnyű volt a szót kitalálni, a melyből valók voltak; a következő betűk t. i. BR..TAN.A.

— Britania! — mondá Pencroff; — ez elég közönséges hajó név; ebből még azt sem mondhatjuk meg; angol vagy amerikai volt-e?

A lakás közelében, s mindig nagyobb nagyobb kerületben, hasztalan keresték az egykori lakónak, élő vagy holt legyen bár, a nyomát. Dél felé a saját hajójukba tértek vissza ebédelni s meggyőződni, nincs-e valami baj; s délután színtoly sikeretlenül folytatva keresésüket, végre elhatározták, hogy abba hagyják azt s másnap reggel visszaindulnak szigetjök re.

Meggyőződve, hogy a kit kerestek nem él többé vagy nincs a szigeten, minden lelkiismereti aggály nélkül elhatározták, hogy a mit a szigeten haszonra látót találnak, magokk al vizsák. Harbert különösen azt vállalta magára,

idei tél tudvalevőleg a legszigorubbak egyike volt Észak-Amerikában is, s a kikelet igen későn s csak nehezen tudott beköszöteni, Virginia államban april végeig tartott a hóesés, noha ez állam Olasz- és Spanyolország legdélebbi tartományaival fekszik ugyane gy szélességi fokok alatt (északi szélesség 35—40 fokai közt.) A szitni nem akaró hideg északi szél tönkre tette a gyümölcsfákat, leforratta a kerti vetemények nagy részét s az aratás kellő sikere iránt is komoly aggodalmakat keltett. Sőt a vetések a lejobb délre fekvő Északi Karolina államban is sokat szenvedtek a késő fagyok által.

— Visszavándorlás Európába. Az angol külügyminiszterium jelentése szerint 1874-ben az Amerikába vándorlottak közül 400 ezer ember Európába visszatért. Az új-yorki, philadelphiai és baltimorei konzulatusok valóságos ostromnak vannak kitéve a visszautazni szándékozókról részéről, kik a nyomortól üzetve az ingyentuzatást kérelmezik.

— Szentpétervárt oly nagy a halandóság, hogy évenként átlag rendszeren tízezer emberrel hal meg ott több ember, mint a mennyi születik, s így két század alatt végkép ki is pusztulna, ha nem költözne nek bele folyvást igen sokan.

Választások után.

Fővárosi tárcza.

„Szent Kleofás, minő karaván!“ Százhetvenhat vadonat új név az eddig megválasztott képviselők sorában. Százhetvenhat ujdonsült honatya a sándor-utczai ház küszöbén.

Ki ismeri őket?

Keresztül betűződ névjegyzéküket, elejétől végig, megfeszített figyelemmel s mereven a papírra szegzett szemekkel, mintha sorsjegybirtokos lennél s a főnyereményt keresnéd a kihuzott szerencsepapírok számjegyzékében. A kísérlet nem sikerül. Akár a vaczi-utczai talajtúrnád föl római régiségek fölfedezése miatt, olyan hiányt tapasztalod a „leleteknek“.

Visszajáról kezded a munkát, hatványozott figyelemmel, megtörölt szemüveggel, élesre köszörülve emlékező tehetéséged élét. Hasztalan! Nehány hírlapiró, két „közgazda“, egy volt megyei főispán, pár ügyvéd, — ime a szorgos kutatás összes eredménye. A többiek új vendégek azon nagy elfogadó teremben, hol a házi gazda egy ország — közvéleménye. S ez némi meglepetéssel látja most belépni termébe az „új embereket“. Nem tudja, mit takar az ismeretlenség fátyola. Nagyréményű tehetéseket-e, a kik csak azért nem tűnhetek fel eddigelé a haza előtt, mert szük szerepkörben mozogtak; avagy köznapni elméket-e, minők fölös számmal voltak képviselve a mult országgyűlésen. Ez az „incognito“, melyben az új nevek birtokosainak háromnegyede a közvélemény előtt megjelenik, fölötté érdekes. Ugy vagy velük, mint a sűrűn elfátyolozott nőekkel. Az ármányos lepel mögött épugy rejtőzhet egy miloi Venus-arcz, mint egy Furia szörnyű kepe.

De minő példátlanul adáz választási küzdelem is volt az, melyben a mult képviselőház majdnem minden második tagja elesett. A történelem nagy hadjáratának legdőlőbb ütközetei sem mutatnak ehhez fogható mérsárlást. Ha hitelt adhatni a háború statisztikusainak, ugy a borodinoi ütközetben minden negyedik ember, a waterlooban minden ötödik, s a gravelottei és sedani csatamezőkön csak minden hatodik esett el. De hisz ez valóságos kismékaság a mi választási ütközetünk pusztításaihoz képest. Itt minden második volt képviselő elesett a mandátumért való küzdelemben.

Százkilenczvenhét a „bukott angyalok“ száma. Ezek közt csak elenyészőn kis töredék zárta ki magát önelhatározásból a sándor-utczai paradicsomból. S még ezek legtöbbje is csupán azért, mivel idejekorán észrevette a szőlő sávnyságát. A túlyomón nagy többséget azonban a szavazatok kisebbségének lángpallosa űzte vissza az Éden kapujának küszöbéről. Nem volt keletjök, mint a divatból kiment ruhának, vagy a — magyar klasszikusoknak.

Bizony szerfölött sokakat látsz, a kik nincsenek jelen a megválasztottak sorában. Egy egész armádia hiányzik a régiék közül. Kimaradtak, odahaza veszték. A szép aranjuzei napoknak vége. A világ hamar fedeli a távollévoiket.

Szörnyűbb eredményel egyetlen párt körében sem pusztított a bukás kaszaja, mint a nekünk mindig agyart mutató nemzeti frakciónak. Ugy elhordta embereit, mintha azok a buzákvék lettek volna, melyeket gazdáink siralmaira világra vitt a mult pénteki vihar. Még csak hírmondónak is állt maradt meg közülök egyharmada. S nem „pressio“ és „terrorismus“ tette el őket láb alól. Saját nemzeti-ségi választói szavaztak nekik bizalmatlanságot.

Maga a próféta, Miletics, ugy kimaradt a házból, mintha sohasem emlékeztetett volna benne sötét tekintetű arczával s bozontos szakállalval egy 1849-ben vetylenül itt ragadt kozák-hetmanra. A „Szvetyi“ csillaga letint. Kiragadva a képviselői immunitás sánczai közül, nem fog többé sok vizet zavarhatni — ha csak savanyu vizet nem borral. Osztozott sorában Babes is, a ki a mult választások idején — oh „forgandó viszontagság járma“ — még válogathatott a kerületében. A mozgékony román agitator elvesztette egyuttal egész törzskarát. Mocsonyi Antal, Stancu, Popescu, „et consortes“, aztán a szerbek közül Maximovics és Trifunac menthetlenül lezúdultak a bukás örvényébe. Soha sem kerültek volna elő a névtelenség homá-

lyából, ha fölszínre nem kavarkja őket a nemzetiségi izgatás.

Ismerőseidet keresed egy másik ellenék ujjonnan választott tagjai körében.

Kevesen vannak. „Mégfogya bár, de törve nem.“ Verbőczy nyugodtan alhatik már százados sirjában: Csiky Sándor nem fogja többé bolygatni szellemét, bebizonyítandó a „Tripartitum“-ból, hogy a mai kormány adótörvényeinek nem tartozik engedelmessé a jó magyar nép. Eger városa elejtette hagyományos képviselőjét. A bukás nem volt meglepő, hisz már az egeri nők sem lelkesültek többé kacziák törvény-tudósuk mellett. De „solamen miseris socios habuisse malorum“. Patay István bátyánkat is cserben hagyta fránya választója. Hol — merre fog most „penegni“ sarkantyuja? Vagy tán jobb is szereti, hogy mint öreg katonát nyugdíjazták választói?

Zenta választóinak „oszlopot érezből“.

Készebbek voltak megtérni otthon Majoros izgálgalódását, semhogy még egyszer felküldjék a parlamentbe. Ez olyan antik neve az önfeláldozásnak, mely Curius Dentatius vagy Horatius Cocles elévülhetlen hőstetteire emlékeztet.

De hát így, hála a magyaros „szürkitevésnek“ kimaradt biz ő többekkel egyetemben, kiknek beszéde nem igen érte meg az 5 forint rapidiját s 800 forint évi lakbért. Ha a jámbor muzelmanok közmondása szerint a beszéd csakugyan ezüst lenne, akkor a mi képviselőházunk rég beszerelte volna már azt az érczalapot, a melynek segítségével fölláthatnók az önálló magyar nemzeti bankot. A kifogyhatatlan bőbeszédűség azonban épen ellenkezőleg — ha nem is ezüst — de legalább jókora csomó papirpénzébe került az országnak. S ezt még azzal sem lehet menteni, hogy ej, haj! több is veszett Kerk... akarom mondani: Mohácsnál.

Deaky bátyánknak sem kell többé fölgurulni Budapestre, s a vasuton egymagáért két jegyet váltani. Egyáltalán sok jó magyaros alaknak fogod hiányt látni az új házban. Gubody tiszteletreméltó ősz alakja ép ugy kívül maradt az új házban, mint Boboryé, e „par excellence“ szabadelvű kátholikus papé, ki Czeglédnek — a vasuti vendéglőn kívül — egyedüli nevezetessége volt. A magyar pártférfiak életirója egyebiránt meg fogja jegyezni mindkettőtől, hogy szenvedélyes viták idején sem tévesztették szem elől soha a parlamentü illetet. Már bibliás Kiss János ellenben még a maga pártja körében sem hagyott hátra hézagot. Ma-holnap még képviselőségének híre is ugy elmulik, mint a tiszavirág élete. Nem is énekli többé magához hasonló kisorult társai-val együtt a peleskei notárius dalát:

„Nem messze van Budapest,
Heje-huja haj!
Oda megyünk egyenesen,
Heje-huja haj!“

De bizony nem mennek. Nem is hullat utánuk itten senki könyveket, még csak a hölgykarzat látogatói sem. Ugron Gábor kimaradása azonban fájdalmas benyomást fog kelteni a karzaton. Hol az a „deli, szép“, ki nyomába léphetne Udvarhelyszék kommune-viselt ex-képviselőjének? Olyan művészi csokorra kötött nyakkendő aligha fog egyhamar előfordulni a közjogi ellenék sorában, minő az övé volt. Mig helyet foglalt a képviselőházban, bebizonyította a világnak azon csodás dolog lehetőségét, hogy ugy öltözködni, mint a párisi „chassée d'Antin“ valamelyik piperkőcze, s mégis a zsinóros, sarkantyus, tollas és „pélpás“ urbátyámék szomszédságában opponálni: nem képtelenség. Egyebiránt az udvarhelyszéki Alcibiadesnek meg fogják adni még eleinei is, hogy nemcsak a legujabb férfidivat-kepeket tanulmányozta szorgalmasan, hanem Buckle, Carey és Gneist műveit is. Helyette az oláhfalvi választók Ugron Akost küldték föl, a kiről eddig nem tud a világ egyebet, minthogy a bátyjának az öcsöce.

Aesculap nem hiába pogány félisten. Keresztény világunkban már annyira hatalomvesztessé lön, hogy saját tanítványait sem tudta beszegetni a képviselőházba. Dr. Patruban Gergely és dr. Cseh Károly nem tagjai az új háznak. Ellenben van gyógyszerészünk: Sztupa György. Ha nem szerezne egyéb érdemet, minthogy sikerült kiturnia Fehértemplomból Trifunacot, már ezért is méltó lenne mandátumára. A ki olyan

pilulákat tud gyurni, melyekkel ki lehet purgálni a nemzetiségi izgatokat a képviselőházból, érdemes arra, hogy a törvényhozók padján hallgasson.

A Lónyayak odahagyták a küzdőteret. Gróf Lónyay Menyhért, gr. Lónyay Béla és Lónyay János nem tagjai az új háznak. Vajjon a „harragos Achilles“ szerepét játszó-e? Ha igen, akkor meg kell vallani, hogy nem igen akadt kerület, melynek választói eljárta volna Patroclusok gyanánt a duzzogókat kiengesztelni.

A Kállayaknak sem kedvezett a választási hadjárat. Négyen álltak ki síkra, s csak egyet, Ödönt emberelték meg közülök a „szövediek“ a mandatummal. Ákos, Béni és János elbuktak a küzdelemben. Nemkülönben a gróf Csákyak: Gyula és Tivadar. Nem hagynak irt maguk után. Körülbelül a Csáky szalmáját eséptelték. A két Ivánka sem élvezte soká a békés együttléte a szabadelvű párt körében, miután három országgyűlésen át annyiszor álltak egymással szemben ellenfelek gyanánt. Kimaradtak mindketten. Imre az összeférhetlenségi törvény miatt, Zsiga hihetőleg a régi jó mamelukvilág letünte fölötti elkeseredésében.

A „régí gárda“ tagjai közül nem kisebb két ember hiányzik, mint Pulszky Ferencz és Horváth Mihály. Föl sem léptek. Mindketten „a tudományak akarnak élni“. Tóth Vilmos tenorhangja most már csak pénzintézetek gyűlésein lesz hallható. Az egykori belügyminiszter tudtán kívül sok bajnak előidézője Magyarországon. Egy arasznyi idő alatt szolgabíróból exzellenzias urrá válván, most valamennyi magyar szolgabíró szentül meg van győződve, hogy zsebében hordja a miniszteri tárczát, mint I. Napoleon katonái a tábornagy botot. S ezért anyyi most a szolgabíró-képviselő.

Egész létánia a hiányzó névjegyzéke. Találsz benne neveket, melyeket nem hittél ott látni. Móricz Pál, Erkövi Adolf, Nikolics Sándor, Matolay Etele, Schvarcz Gyula, Zichy Antal et caetera. Ki győzné őket e helyen elősorolni? Még Dobsa Lajos neve is ott van az ominibus listában, daozára a sikeres párbajnak, melyet makói beszámolója alkalmával a hihedtté vált „fölpálítkázott hang“ ellen vívott. Ki sem szállt a választás küzdterére, meggyőződve a küzdelem eredménytelenségéről.

A jobboldali ellenék nem több egy marok embernél. Gróf Apponyi Albert, báró Lipthay Béla, Hoffmann Pál, Beöthy Ákos s még néhányan a párt ismertebb tagjai közül mandatum nélkül vonultak vissza a választási küzdelemből. Áldozatul estek elveiknek. A nyolcz új név között, melyet e párt fölmutat, hat arisztokratá van. Két gr. Desseffy, két gróf Pongrácz, egy gr. Széchenyi s egy gr. Berchtold. Főmü oppozíció a képviselőházban... Majd elváltak egyebiránt, mennyiben és mennyire jelentenek ez „új embereket“ „új idöket“.

Borostyáni Nándor.

„Önismeret.“

(Gr. Széchenyi István könyve.)

Multkori számunkbeli ismertetésünket még egyhány mutatónyával kísérjük e nagy érdekű könyvből, mely az életismeretnek és tapasztalatoknak oly gazdag tárháza. Az életrendzerre vonatkozólag az egészségtanról, táplálkozásról és torna- és testgyakorlatokról, léngelmi szokással társalognak, így folytatja:

„Az, hogy mindazok, kiknek sikerült lelki tehetéseik által mintegy magasabbra emelkedni a nagy istenek felé, nemcsak nem tartottak olyféle életrendzert, mint a milyen valami öklözö nagyságra illik, de épen ellenkezőleg ezeknek legnagyobb része alát vagy csak felette hiányosan táplálgatta testét.“

Schillerről azt mesélik, mikép ő csak egy versecskét sem tudott teremteni, mielőtt bizonyos mennyiségű borral magát fel nem frissíté. Jean Paulról pedig azt, miszerint nála megint meleg lábfürdő nyitotta volna fel költészeti érének csapját.

Ez mennyire igaz, nem tudom. En nem hihetem! De ha valóban bor ismárta Schillert, mikor Posát festette, mikor az ideálkat álmolta s még számtalan istent énekel: akkor azt szeretném az egész emberiség hallatára lehető leg-

harsányabban egekbe rivalgni: „Oh keresték fel azon szőlőt, hol a bor termett, műveljétek azt legszentebb kegyelettel, — és igvatok azon borból, mennyit csak elbirtok, mert annak varázsereje titeket okvetlen mennyekbe emel!”

Már mi Jean Pault illeti, e mesét hihetőbbnek gondolom, mert a költő minden felemelkedése mellett néha mégis oly trivialis, oly viszályos, hogy némi soraiiban valóban úgy látszik, mintha bizony lappangna egy kis „lábvíz” okozta inspiratio.

Egyébiránt igen meglehet, hogy a költészet terén a bármilyen általi felerősítés nem árt vagy szinte hasznos, sőt némi egyénre nézve még tán szükséges is. És pedig egyszerűen azon okból, mert a költészet alapja sokszor sőt rendszerint nem egyéb, mint illusio, képzelet, phantasia, álmodás, — miket sokaknál, mint a tapasztalás mutatja, az ingerlő szer, a szesz ital nemcsak el nem fojt, de inkább elősegít, sőt szül.

A szoros és pozitív tudományok terén azonban épen ellenkezőleg áll a dolog. Mint például mathesisben, természetbuvárságban, statusbölcsességben és mindazon számtalan ismeretek és mesterségek felfogásában és kezelésében, melyek a csillagszattól kezdve, a mechanikán, technikán, stb. keresztül le egészen a konyhamesterségig, többet-kevesebbet szinte minden embernek életvezését képezik.

Igy például minél fényesebb illusio, elevebb képzelet, tündöklőbb phantasia és édenibb álom tart valakit fogva, ő annál kitünőbb költő lehet, ha e mellett egyszersmind azon ritka természeti ajándékban is elég bőven részesült, melyhez képest ő mindig kijelenteni, kellő szakva illeszteni és így másokkal is érezetnie tudja, mit bármily inspiratio varázsa által, legyen az földi, legyen tán isteni, saját maga sejt, érez, lát és bálmul.

Amde mindezen most elősorolt költői kellek ugyan lehetnek-e legkisebb hasznára annak, ki például a bolygó csillagok eddigéig még nem ismert törvényeit parkodik kifejtetni; vagy veheti-e azoknak hasznát a chemicus, ki, teszem, a magyarországi borvizek igazán talpra esett analízisét tűzi ki magának célul; vagy végre használhatnak-e ezen költői ingrediensiek de csak egy cseppet is a gombkötő vagy esztergályos egyéniségnek?

Epen nem, sőt ha Galilei, Newton, Leibnitz, Kepler etc. költői sajátságától pezsg, sokban az emberiség még ma is világosság helyett csak „sötétet” vagy legfeljebb „homályost” látna, — és így lefelé minden pozitív emberi foglalatosságra nézve.

Jaj azért azon nemzetnek is, mely nem a létező valóság s nem az idő által felképezett tapasztalás utmutatása után kormányoztatik, de valami képzelt és phantasia sugta émszételen theoriák és experimentek szerinti zsarnokoskodásnak esik martalécul! Sapienti sat!

Az itt következő rész már az absolutismus alatti atyáskodó kormányzást, a júrszalagon való gondos vezetést gonyolja, mint a magán nevelésben is hátrányos és veszedelmes.

„A statusbölcs, — írja Széchenyi — t. i. nem a bitorlott híri, de a valódi statusbölcs, kit tudomány és gyakorlat vezérel és nem phantasia vagy „szükség”, mert felkaptott állásában csak kell hogy tegyen valamit, az nem fogja kitépézni garde-fou-val az egész országot, mikép verembe bukás által senki nyakát ne törje. S pedig legelőször is azért, mert ez lehetetlen, vagy legalább lehetetlen ily privisiot oly tökélylyel kivinni és fentartani, miszerint itt-ott egy kis rés ne nyulék-meg, melyen aztán a nagyobb szám, azon hiedelemben, hogy ott is van „garde-fou”, ki ne buknék, mintha tudná, mivel erre nevelve és szoktatva van, hogy korlát sehol nincs és ekkép magára magának kell vigyázni, ha nincs kedve silyedni és magát agyon esni.

S aztán azért nem dajkádkodik a tanult és biggadt status ember a nagy közönség fölött szünetlen, mert erősen hiszi, hogy minden handónak van védangyala, mely rá vigyáz, és ekkép nincs szükség melléje zsandár vagy policzey képeben még valami supernumerarius mentort is állítani.

Ezen felvigyázó védangyalt a statusbölcs nem képzeli magának mint egy „Kammerdiener” vagy „Hofmeister” (!) féle egyéniséget, de azt hiszi, minden kised fölött a szülők virrasztanak vagy a megfoghatlan de annyira magasztos isteni gondviselés, a serdülők és gondolkozni

kezdők fölött ellenben nem virraszt ugyan senki, de azért nincsenek provisio nélkül, sőt ezek még jobban el vannak látva, mert nem fölöttük lebeg az az angyal, ki ehhez képest el is távozhatnék, de bennük lakik, miszerint nem távozhatik, de egyedül az elfojtás veszélyének van kitéve.

S vajjon mi által fojtatik meg azon angyalnak sugarlása, melyet az isten minden emberi kebelbe mint „monitor”-t rejtett? Természet szerint aztálta, ha ezen isteni sugarlás helyett meg nem szünő „ember sugarlás” kong az illető fölébe és az első lejárma.

Számtalan urfi vajjon miért oly nagy szabású tökfílkó? Kérdem: miért? Mert kezdetkor mama és papa, később hajka, inas, komoruyik, nevelő, még később dijkó parasite barát gondolkozott és tett érte mindíg, és ekkép anyalának soha nem volt zava!

Említettük már mult számunkban is, mily nagy súlyt helyez Széchenyi a nevelésre, de meg egy szép részletet kell idéznünk az élet-rendszerrel irt sokféle fejtegetése közül, melyekben egymást érik a magvas életigazságok.

„Czelirányos életrendszer által — írja — mint bővebben fejtegetem, elejét lehet venni számtalan nyavalyáknak, sőt még oly bajokból is kigyógyulhatni, melyek az embert már kinozzak.

Igen, de vajjon miben áll tehát a czelirányos életrendszer?

E tekintetben is szinte untig mutogatni törekedem, hogy az életrendszert nem lehet egy kaptára venni, mert Pálnak az rozsz, mi Péternek jó, etc. és hogy e szerint mindenkinek saját magának kell elhatározni életrendszerének miben voltát, — ezt pedig józanul senki nem cselekedheti, ki magát tetőtől talpig nem ismeri; maga magát az ember továbbá általán véve soha tökéletesen megismerni nem fogja, ha ezen műtételre orvosi tudomány neki segédkezett nem nyújt, — mihez képest nagyon czeliszert, fölötté hasznos, sőt elkerülhetlenül szükséges, ha mindaz, mit ez alkalommal elmondtam, nem egyenesen bolond gomba, — hogy már az első tanulási éveken az orvosi tan bizonyos pontig azon tárgyak közé soroltassék, melyek az iskolai inventariomot képezik.

Ennek kimondhatlan haszna előttem tökéletes világban fénylik, úgy hogy én azt gondolom, vagy legalább azon illuszióban vagyok, miszerint még ezen „zagyvalék” is, melyet én most kitalalok, némi egyent „melyebb gondolkozásra” gerjesztend, mihez képest aztán az, mit nálammal bölesebbek és szerencsésebbek fognak e tekintetben utmutatásul kiállítani, bizonyosan számtalan serdülőre nézve a legbecesebb kincs leend.

Egészségtől viruló egyén, ugyan van-e a világon ennél kellemesb látvány? Igen van, és vajjon mi az? egészséges család! Minél csak egészséges község gyönyörűbb, midőn egészséges nemzet, mennyekbe ragadó tünemény.

En azt állitom, hogy az emberi szépség erőt és egészséget föltételez! Most megfordítom a dolgot, és mint eldönthetlen valót azt hozom föl, hogy igazán egészséges egyén, ha a fölvetett eszmék szerint nem is szép, bizonyosan nem csunya ember.

Es miután a szépség egyenesen isten ajándéka, és még nem találatott föl semmi is, minek segítségével, mint a chinai mesterségesen megpicznyitgeti hölgyeinek lábait, közvetlen szebbitni lehetne az embert, az egészség ellenben többet: kevesebbet bizonyos pontig saját kezünkben van, — és miután a természet szebbítő és javító progressív szelleménél fogva, majd szépséggel is felekezti az egészségesek sorát — mindenek előtt:

Egészségre kell törekedni minden jobb embernek magára és másokra nézve.

A hétről.

© A tiz napos választási ütközet lezajlott; már csak imitt-amott roppan egy elkésett puska, a hírlapok hasábjain, jellenve, hogy az utócsapatok imitt-amott össze fognak tűzni; a mi azonban nem változthat a csata eredményén, — el levén az döntve hatalmasan.

Most már hát egy Neptun kellene, a ki felütve sáskoszorús fejét a háborgó habokból, ki-nyujtaná három szigonyát, „motos componere

fluctus.” Le kellene csendesíteni a kedélyek föl-zavart tengerét. De hol vegyünk ilyet?

Bizony hiába tekintünk körül, nem találunk semmit, a mi a közfigyelmet osztatlanul magához lánczolná. A mindent komplanáló időben kell hát biznunk egyedül s napi foglalkozásaink szórakoztató hatalmában, melyeket az országos izgalom megszakasztott.

S ez irányban csakugyan mutatkozik is valami, a mi elfeledtetni a választások utókeserüségeit.

Ott van az aratás, a mi államháztartásunk, pénzügyünk, gazdaságunk s egész politikai életünk e fő-fő intézője. Szép reményekkel tekintettünk végig a rengő vétéseken, melyek az 1867-ki termést helyezték kilátásba. Gondoskodtunk is róla, hogy betakaríthassuk, mivel a gondviselés biztatás s hogy ne lepjen meg a 67-i közlekedési kalamitás, mikor ott hevert a kivitelre szánt gabona millió mérő számra a vasuti indóházak körül, szabad ég alatt, kitéve az esőnek, hetekig, míg csirába hajtott, odaveszett. Nem volt min kiszállítani. Most gondoskodott a kormány, a vasuti föltalalmazás utján, hogy legyen elég vasuti kocsis s ne történhessék se megrekedés, se főnakadás a szállításban.

No nem történik. Jobban gondoskodott arról a magas kormánytól is magasabb kormány: a gondviselés. A vidékről érkező hírek az aratás eredményéről nagyon szomoruan viszonylanak a táplált reményekhez képest. A kedvezőnek indult idő, az esőzés kifejezette a gabonát, de mielőtt megérhetett volna, jöttek a főrak, az aszaló napok, összerperzselték, elfonyasztották a szemet, s most sok helyről azt halljuk, hogy ritkán volt még a jószág oly könnyű, mint ez idén. Jó közepes termés legfeljebb, a mire számíthatunk.

Ebből ugyan nem igen törlesztjük a deficitet, melynek még emelkedésével ijesztgetnek Bécsből. Új ágyuk kellene, e játékszer ára pedig felmegy nyolcz millióra. Aztán még tizenhárom milliót kér a hadügyminiszter extra. Azt mondja, hogy „muszáj” — az pedig nagy ur.

Szerencsére ebben a kérdésben nekünk még egy nagyobb ur a szövetségesünk a „muszáj”-nál is: a „nem lehet.” A delegátusok ennél hatalmasabb argumentumra nem hivatkozhatnak, s ennek a mázsás argumentumnak tekei elől bizonyára még Koller hadügyminiszter ur is megroterál, akárminő vitez generalis legyen is ő kegyelme különben.

Irodalom és művészet.

— A Franklin-társulat kiadásában ismét egy sorozat érdekes olvasmány jelent meg, melyeknek ismertetését röviden összefoglaljuk a következőkben. Legelőször is megemlítjük a szépirodalmi munkák közül Verne Gyulának „Utazás a tenger alatt” című nagy érdekű elbeszélését, melyet már lapunkból ismerve is szívesen fog venni a magyar közönség. Ára a 27 képpel diszített, terjedelmes kötetnek 2 frt. S and Georgetól a „Consuelo” című regény, azon könyvek közé tartozik, melyeket irodalmunkban már régen át kellett volna ültetni, mert az ily olvasmányok miatt kénytelen olvasóközönségünk egy része francia nyelven, más része pedig német kölcsönkönyvtárakból kielégíteni olvasási vágyát. A kitünő francia regényíró és művét Zomorfalli fordította le, s a sűrű nyomásu nagy három kötetnek (mindenkiket több 400 lapnál) ára csak 5 frt. — Cobb Vilmos amerikai regénye: „A véres pénz” ára csak 1 frt; s a kik a „Nemzeti Hírlap” tárczájában olvasták: az amerikai élet sok, híven rajzolt alakját és mozzanatát ismerték meg benne költői formában. — Gaboriaur Emil, az érdekesítő olvasmányok e szorpau termékenységgel szerzője is képviselve van e sorozatban. „A mások pénze” című regényében, melyben a szerző már a való élethez sokkal közelebb lépett

s alapszémjével is inkább a költészet birodalmában jár, mint napi fogyasztásra készült egyéb regényeiben. E szép kiállítású művet Zichy Kamilla fordította s a két vastag kötet ára 3 frt.

Dr. Toldy László egy új könyve szintén feltűnik tárgya, képei és kiállításai által. Címe: „Magyar szent Erzsébet élete” s ára 80 kr. E könyv a diszmunkák sorában szép helyet foglal el s fejedelemlőnek Erzsébet királynénak van ajánlva.

Továbbá, épen a maga idejében jelent meg Mészáros Károly ungmegyei főjegyzőtől egy gyakorlati irányu munka: a „Magyar földadókataster.” Szakmüvelői utasítások, elméleti s gyakorlati magyarázattal, számos rovatos táblával, mintadolgozat és irománypéldákkal ellátva: földadó-katasteri országos, kerületi, megyei bizottságok, becselőbiztosok, községelöljárók, s földbírtokosok használatára. Ára füve 2 forint. Szintén ily gyakorlati czéllra szolgáló munka Csuka Sándortól a „Vasutkisajátítási közikönyv”, mely táblázatokkal, rajzokkal és rovatospéldákkal van világosítva. Ára 1 ft.

A Franklin-Társulat gyűjteményes kiadásaink sorozataiból vettük a következőket: A czimképes „Történelmi könyvtár”-ból két új füzetet, u. m. a 11-dik füzet: „Hősök és hőditők vagy Mohammed utódai.” Irta Aldor Imre; ára 40 kr. — és a 12-ik füzet: „Medicai Lőrincz vagy egy köztársaság aranykora.” Irta Aldor Imre; ára 40 krajczár.

E füzetek a magyar népek és ifjúságuk vanak készíve és ajánlva. — A „Közhasznú családi könyvtár”-ból megjelent a 10-dik füzet következő czimmel: „A tollas okvilága. Gyakorlati utmutatás a baromfi és különféle diszmadarak czeliszertü ápolására és tenyésztésére.” Irta K. Beniczky Irma. Ára füve 40 kr. — A „Falusi könyvtár”-ból megjelent a 17-dik füzet e czimrel: „A tenger nyulak tenyésztése.” Irta Grubiczy Géza. Előszóval ellátta Korizmaics László. Ára füve 50 kr. E mű Oettel Róbert Redares M. 5-ik kiadást ért műve nyomán van írva. — Meg kell még említenünk az oly hasznos s minden oldalról elismeréssel találkozó „Olesó könyvtár” haladását, melyből ismét öt füzet jelent meg, 7—11-g. A 7. szám „Fanni hagyományai”, beszély, írta Kármán Józ. Ára 20 kr. 8. szám „Előkelő világ.” Orosz beszély. Gr. Sollohubtól. Ára füve 30 kr. 9. szám „Liliomfi.” Eredeti vigjáték népdalokkal, zenével, három felvonásban. Irta Szóligeti Ede. Ára füve 20 kr. 10. sz. „Karácsoni ének prózában, levén voltakép egy karácsoni kísértetes beszély.” Irta Dickens Károly. Angolból fordította Belényesi Gábor. Ára füve 30 kr. 11. „Beszélyek az orosz életből.” Gogol Miklós után. Ára füve 20 kr. Ezen beszélyek a következők: 1. Köpönyeg. 2. Egy kép a régi jó időből. — E művekért a nagyobb részt világhírű szerzők neve elég ajánlatul szolgál, míg a hazai irodalomból szintén az állandó becstűl vannak benne fölvéve.

— Rousseau, „Emil”-je, a híres nevelési munka, mely a nevelés történelmének úgy szólván egy fejtegetést alkotja, s melyet a mi irodalmunkban is annyiszor emlegettek, valahára szintén megjelent magyar fordításban a Franklin-Társulat kiadásában. Führer Ignác, a fordító, magyarázó jegyzetekkel is ellátta a nagy munkát, mely 37 sűrűn nyomott ívet foglalja, s ára mégis csak 5 frt 40 krajczár. A lángelméjű francia bölcsész e könyve, bár az idő alapszémjét már meghaladta, oly gazdag eszmékben, megjegyzésekben, észrevételekben s oly kitünően van írva, hogy mindenkor tanulságos olvasmány marad, s a klasszikusok közt foglal helyet. Ha mindenki megveszi, a ki Rousseau nevét, a nélkül hogy művét olvasta volna, emlegetni szereti: akkor rövid időn megérjük a könyv második kiadását.

— „Tapszatali Lélektan.” Tanítók, tanuló és művelt szülők számára írta Dr. Emericzy Géza. A szerző előbeszédében kifejtett nézetéhez híven, a lélek és ember vitás és még tisztázatlan nézeteit mellőzi, s csak a megállapítottakat és közönségesen elfogadottakat adja elő, mint tankönyvben, nézetünk szerint is, kell. Előadása egyébiránt világos, tanmódszere tapasztalati, érzékeltető fejtegetései, magyarázatai, bizonyításai könnyen felfoghatók s meggyőzők; könyve azért közvetlen czéljának is megfelel s mindenki által hasznossal és tanulsággal olvas-

ható. A kilencz nagy s tömött ivre terjedő kötet ára 1 frt 20 kr. Iglőn, Deling nyomdájából került ki s a szerző sajátja és nála kapható. Ajánljuk azoknak, kiket az emberi vizsgálódás legérdekesebb tárgya: az ember- és lélektan érdekel.

— „Légtűnetani jegyzetek” czim alatt, egy „kéziratos pótló kiadás”-ban megjelent kis füzetet vettünk, névtelenül, de úgy tudjuk, közéletünkben más téren ismert egyéniségtől. Az érdekes kis füzet egy a természet jelenségeivel s különösen a légtűnetekkel behatóan foglalkozó tudományos műkedvelő jegyzeteit foglalja magában, tulajdonképi tudományos megalapítás és lehozások nélkül, de elég világosan s érthetően. Előre bocsátva a levegő természeti és vegyi tulajdonai általános ismertetését, röviden szól annak hőmérsékéről, a szelekről, a légköri csapadékokról, mindenütt érdekesen állítva össze a tudományos észleletek s jegyzések eredményeit. Ezután áttér a légtűneti mérések eszközeinek ismertetésére s egyenként veszi a hőmérőt (thermometer), légsúlymérőt (baromet.), a nedv-mérőt, s mindeniknek szerkezetét, használatát, jelzési módját elég részletesen s világosan adja elő. A könyvecske utolsó szakasza az időjárás jelzéséről szól, s gyakorlatiasan és tapasztalatok után adja elő, a mit e részben a tudomány jelen állásában tudni lehet. A könyvecske nincs tudományos igényűleg írva, de azért méltó a tárgy iránt érdeklődők figyelmére. Kézirat gyanánt levén nyomtatva, nem tudjuk hol s mi áron kapható.

— Dr. Szaniszo Albertől, a kolozsmonostori gazdasági tanintézet tanártól „Növénybetegségek” czim alatt egy hasznos kis könyv jelent meg Kolozsvárt, Demjén könyvtáros bizományában. A könyv két kömetszeti táblán képekben is bemutat egynehány növénybetegséget. Ajánljuk a gazda-közönség figyelmébe. Ára 50 kr.

— Békés-Gyuláról „A békésmegyei okszerű méhészegylet 1874/5-dik évi főkönyve” című füzetet vettünk; szerkeszték Merkl Alajos és Brózik Károly egyteli titkárok; az egylet története jegyzőkönyvi részletein, a tagok névsorán stb. kívül öt olyan méhészeti értekezés van benne, melyeket minden méhtenyésztő hasznossal olvashat.

— Az 1875-dik évi törvények gyűjteménye Légrádnál is megjelent a hivatalos „országos törvénytar” hü lenyomatának. A 33 inyi vas-kos s csinosan kiállított kötet ára 2 frt.

— A méter-rendszer ismertetésére újabban a következő munka jelent meg: „A méterrendszer gyakorlati ismertetése” gazdak, iparosok, kereskedők és tanítók használatára írta Madzsa János dévai tanítóképzédei igazgató, kiadta Zilahy Sámuel. Ára 90 kr. E műhöz egy szemléleti modorban készült táblázat is van mellékelve.

— Kolozsvárról Stein János erdélyi muzeum-egyleti könyvtáros a következő új könyvet küldötte be szerkesztőségünkhez: „Az evangéliumi csodák, tekintettel az ó- és új testamentum összes csodáira” történelmi bírálati tanulmány, írta Simén Domokos, a biblia-magyarázat rendez tanára. Ára 1 frt. — „Temetési alapigék az ó- és új testamentumból” össze-szedegette Kozma Mihály szentgericezi unitárius pap és esperes, bővítette és saját alá rendezte Kozma Ferencz. — „A női jellemek Sophokles tragédiáiban”, tanulmányvázlat, felolvasta az 1874—5. tanév megnyitásakor Szamosi János kolozsvári egyetemi tanár. — „Demosthenes, Görögország legnagyobb szónoka.” Irta s az „egyetemi kör” javára fölolvasta Szamosi János.

— Dolinay Gyula, az ifjúsági irodalom szorgalmas munkása ismét egy csinos füzetet adott ki „Aranybánya az olvasni szerető mindkét nembeli ifjúság számára” czim alatt, mely könyv a közleg és most folyó vizsgálatok alkalmával jutalomkönyvnek igen alkalmas. Egy példány ára 40 kr. 10 példány 3 frt. Kapható a „Pesti könyvnyomda részvénytársulatnál.”

— A budai szinkörben mult pénteken Benedek Aladár lépett föl „A szerelmeföltő” című, három fölvonásos színművének czimszerűepben. Közönség az előadás kezdete előtt tudt nagy vihar miatt csak csekély számmal jelent meg. Az előadás egyébiránt egyáltalán nem tartozott a sikerültek közé. Vasárnap ellenben újra szuflott ház előtt került színre a „Falu rossza”; Odry Lehellet Gündör Sándor szerepében. A közönség ezuttal is nagy tet-

széssel fogadta Odry kitünőn előadott dalait, s mellette még Tihanyit, Siposné és Rott Marit tüntette ki tapsaival. „Linda” szerdai előadása is telt házat csinált, s ez alkalommal Odry és Bacso Luiza k. a. osztoztak meg a tapsokban.

Közintézetek, egyletek.

— A nemzeti muzeum képtári osztálya s az országos, azelőtt Esterházy-képtár között megkezdődtek a kicserélések, oly módon, hogy a régi képek ezentul csak az országos képtárban s az újak a nemzeti muzeumban legyenek elhelyezve. Ezen utóbbi helyen lehetőleg még a jelen évben kiegészítik a legnevezetesebb antik szobrok gypsöntvényeinek sorozatát, s azontul katalogus is ki fog adni. Legnevezetesebb változás történt az ásványtani s geologiai osztályban, melynek több mint egy évtized óta lomtárban heverő kínesei már nagyrészt, s igen diszesen ki vannak állítva s oly meglepő gyűjteményt képeznek, hogy azt egy amerikai szakférfiu nemrég a londoni s bécsi gyűjtemény után a legjelentékenyebbeknek mondotta s még az oly híres pétervári felé is helyezte. A könyvtárban is nagy munkásságot fejtenek ki.

— Képzőművészeti társulat. Wagner Sándor „Debreczeni csikósk futtatása” czimú nagy és jeles festménye megérkezett s a tárlatban — az okt. 24-dikére halasztott nagy sor-játék műtárgyaival együtt — látható; a kiknek sorsjegyét van, annak fölmutatásával ingyen is megnézhetik. — A társulat tagjai számára e hó 15-dikétől kezdve küldik szét utánvélet mellett a jelen évi tagdíjlevelet: u. m. faldiszítésre alkalmas rézmetszetet Rubens „Szent Ildelonzó” oltárképe után, négy rézmetszből álló albumot, a tagok közti első műsorolás nyereseményjegyét s a kiállításokra szóló családi belépti ingyenjegyet; a kik ez illetmények átvételéről másként kívánának intézkedni, értesíték arról Teley Károly titkár, nehogy a csomagolás és elküldés a társulatnak szükségtelen költséget okozzon. — A „műcsarnok” javára szóló nagy sorsjáték maig sem találkozott még oly részvétellel, mely a nyereseménytárgyak értékével (ötvenezer frt) s a kezelési költségekkel arányban állana. Ezért kellett május elejéről elhalasztani a húszát. Október 24-én fog az megtörténni, hatósági felügyelet mellett. Teley K. titkár fölkéri tehát a műbarátokat e vállalat pártolására, s a megtartott sorsjegyek árának pedig hozzá e hó 31-dikéig leendő beküldésére. A meg nem tartott sorsjegyeket is kéri addig visszaküldeni, hogy azokkal másként intézkedhessenek.

Egyház és iskola.

— A vallás- és közoktatásügyi miniszter értesítette a főváros hatóságát, hogy a lipótvárosi bazilika újabb terv szerinti kiegészítésére Ó Fel-sége, 10 év tartamára, évenként 40,000 frtot engedélyezett.

— Az esztergomi herceg-prímás ez év első felére 5500 frtot adott a megyejebeli szegény káplánok fizetésének javítására; Császka György szepesi püspök pedig 7900 frtot áldozott egyházmegyéjében ugyanilyen czéllra.

Mi ujság?

— A királyról a következő történetket beszéltek el bécsi lapok: A nagy eső miatt Ó Fel-sége korábban bevégezvén a brucki hadgyakorlatok szemléjét, esti hat órakor megjelent a brucki állomás indóházában, hogy visszatérjen Bécsbe. Az állomásfőnök azonnal táviratozott Bécsbe, hogy indulhat-e a vonat. „A pálya szabad” — hangzott a távirati válasz. Midőn a királynak e választ tudtul adták, kedélyes hangon kérdezte az állomásfőnöktől: „No nem kell félünk összeütközéstől? Ha mindjárt nem a nyugoti vaspályán vagyunk is.” A király aztán kabátot váltott, s elindulás előtt még egyszer kérdé mosolyogva: „Merészkedhetünk-e?” A válasz természetesen a legmegnyugtatóbban hangzott. Tán fölösleges mondanunk, hogy Ó Fel-sége e kérdésekkel azon sajnós vasuti bal-esetre czélzott, mely a német trónörököszt érte az osztrák-nyugoti vasuton.

— A fejedelmi találkozás Ischlben. Vilmos német császár f. hó 15-én érkezett meg Ischlbe. Királyunk Strobel helységig utazott fejedelmi vendége elé. A találkozásnál a két uralkodó igen

HIRDETÉSEK.

Jó és tartós munkáért jótállás biztosítatik!

Bámulatos olcsón!

Bámulatos olcsón!

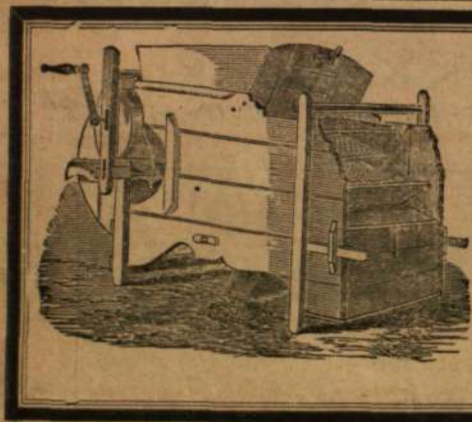
SCHULHOF ADOLF

Budapest, országút, Károly-kaszárnya 24, újonnan berendezett nagyszerű

czipőgyári raktárában,

legnagyobb választék nagyban és kicsinyben:

Hölgyeknek: Comodecipők, fin. éberlásting v. bőrt ft 2.20. Comodecipők legfin. bőr v. éberlásting, sarkal és nagy esokorral 2 ft. Czigos topán éberlástingből 6" magas szárral és lakk-orrall, legfin. faj, 3 ft 80 kr. Finom bőr czigos topán, 6" magas szárral lakk-orrall és erős dupla talpjal 4 ft. Vidéki rendelmények utánvétel mellett gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

A bécsi világiállításon kitüntetett szelelő-rosták

(gabona-tisztító gépek) legzselzerűbb új szerkezettel legolcsóbb árakon kaphatók

Kollerich Pál gyárában

Budapest IV. aldunasz 14. sz.

EAU FIGARO

Société d'Hygiène Française Paris, Boulevard Bonne-Nouvelle 1. Teinture speciale pour les cheveux.

Hasonlíthatatlan szer az őszülő haj rendbehozására. Az Eau Figaro sem a bőrt, sem a fehérmémet nem szennyezi be, az ősz hajnak előbbi természetes színe a haj be-mézolása nélkül visszaadja, és a keocót és olajt tökéletesen pótolja.

Ára 5 franc = frt 2.50.

Egyedüli raktár

Párisban FAYK-nál rue de la Paix 9a; Budapesten: Vértessi Sándor, m. k. udv. illatszerezésnél, Kristóf-téren 1. sz. alatt.

Levélbeli megrendelések pontosan (utánvétel mellett is) teljesítettek.

Angol patent kerti-feeskendők. Kertész és Eisert. Budapest, Dorottya-utca 2-2.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

IGAZSÁGÜGYI RENDELETEK.

A magyar kir. miniszterium által kibocsájtott törvénykezési rendeletek GYŰJTEMÉNYE.

Betűrendes tartalommal ellátva.

Ügyvédek és bíróságok használatára.

1867—1874. évi folyamok.

Ára kötvé 5 forint osztr. ért.

SELVEMÁRIK és gyönyörű női ruhakelmék. Hamburger Adolf.

EPILEPSIE (nehézkör) levél útján gyógyítatik dr. KILLISCH, külföldi orvos által.

Uj szerencse-hirdetés. A nyerevények az állam biztosítójaként.

Meghívás a hamburgi állam által biztosított nagy pénzsorsjáték nyerevényeiben.

Az első nyerevény-huzás hivatalosan f. évi július 22- és 23-ára van megállapítva.

A nyerevények kifizetése és szétküldése általában egyenesen az érdekeltekhez intézve pontosan és legszigorúbb titoktartás mellett történik.

Minden megrendelés egyszerűen postá-befizetéssel lapon vagy ajánlott levél útján eszközölthetik.

idősb Heckscher Sámuel bankár és váltó-tulajdonoshoz Hamburgban.

Magyar pénzügyi törvény-isme. Dr. Mariska Vilmos. Ára az egész műnek 2 frt 80 kr.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

Reisehandbuch für Ungarn

geographisch-statistischer Uebersicht und kurzgefasster Geschichte des Landes.

Von

C. v. KRAYNIK.

Mit einer Eisenbahnkarte von Ungarn und einer Uebersichtskarte der Central-Karpathen mit den nächsten Voralpen.

Preis gebunden 1 fl. 50 kr.

FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4-dik szám) megjelent s minden könyvkereskedésben kapható:

PAPENDRE hátrahagyott munkái.

OSENGERY ANTAL és KEMÉNY ZSIGMOND.

Szerző könyvmata arcképével. Két kötet egybe fizve ára 1 frt 20 kr.

Az iskolai takarékpénztárakról.

LAURENT F. Fordította: —y.—. Ára füzve 20 krajczár.

A bölcsészeti jogtudomány történelme.

Dr. WERNER RUDOLF, kassai jogakadémiai tanár. Ára füzve 1 forint 50 kr.

Magyar pénzügyi törvény-isme.

Dr. Mariska Vilmos. Ára az egész műnek 2 frt 80 kr.

Magyar polgári törvénykezési rendtartás. Irta APÁTHY ISTVÁN, jogtudor, köz- és váltó-ügyvéd stb.

Vezérfonal rajzolásban körzővel és vonalzóval.

HEISSIG NÁNDOR után Dr. SZABOKY ADOLF. Harmadik bővített kiadás. 7 idom táblával és 250 idommal. Ára füzve 2 frt 80 kr.

Eau de Lys de Lohse

a porosz kir. orvosi hatóságól megvizsgálva és nap-éges, szeplők, pörnsés, himlőhelyek és redők ellen ajánlva.

Vértessi Sándor, magy. kir. illat-szerész, Budapest, Kristóf-tér 1. sz. Levélbeli megrendelések pontosan (utánvétel mellett is) teljesítettek.

A legvakítóbb szépséget

A testnek az ifjító- vagy Hebe-szappan kölcsönöz, a mely az emberi vizsgálódások terén történt legnagyobb vívmányokkal mérközhetik. — A növény- és vegyi részeknek az ember bőrére idegi és szemeire gyakorolt különböző befolyásának beható tanulmányozása vonta maga után ezen, oly fontos fölfedezést.

Bámulatos olcsó.

A legterjedtebb „Magyarország és Nagyvilág” című szépirodalmi lap 1874-ik egész évfolyama, melynek előfizetési ára 10 ft most 4 ft.

Eggenberg

vizgyógy-intézet, valamint testgyakorlati, villanyos és életrendi gyódmódk. A gráci főtérrel 3/4 órányira, a déli vasut indóházától 1/2 órányira gyalog.

Takaró papiros

(makulatur) e lapok kiadó hivatalában egyetem-utca 4 szám. Nagy ivék mázsánként 10 frt a vasúthoz szállítva.

GYURKY ANTAL. GYAKORLATI ÚTMUTATÁS. miként kell eljárni a szőlődezsmaállítás keresztül-vitelénél a felek, jogbistósoknak, választott bíróságoknak és közsegelőlőjárnak.

Budapest, julius 25-én 1875.

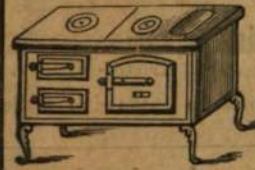
30-dik szám.

ELŐFIZETÉSI FÜLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft.

XXII. évfolyam.

HÍRDETÉSEK DÍJA: Egy hatszor hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri ígátásnál 15 krajczár; többszöri ígátásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden ígátás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdetőket elfogad Héchen: Hasenstein és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Mosse R. Selterstraße Nr. 2 és Oppelk A. Wollzeile Nr. 22.

Minden háztartásban nélkülözhetlen egy jó takaréktűzhely!

A tisztelt közönség kiváló figyelmébe ajánlom e czeleből gyáramat és rakfáramat, mely ilyeneket asztal és más alakban, valamint mindennemű kályhakat és egyéb e szakba vágó tárgyakat a legolcsóbb árak és elismert legjobb szerkezetek mellett dús választékban tartalmaz.

Megrendelések pontosan teljesíttetnek. **Brucky József,** lakatos árú és tüzszerműtő-gyáros Budapesten, IV. ker. (bélváros) halter 4. sz. Eladás nagyban és kicsinyben.

KÖLCSÖN. TÖVÖLGYI TITUSZ irodája

BUDAPESTEN, ország-út 15. sz. (Zrínyi-épület). Földbirtokokra kölcsönöket szerez, de csak bankból és törlesztésre. Az iroda egy év alatt számos kölcsönkeréket eszközölt pénzt, pontosan, jutányosan, rövid idő alatt. Katona-elbocsátást, szabadságolást, vagy nősülési engedélyt eszi özl embreséges díjért. Ez ügyekben hozzá intézett tudakozó levelekre forintért válaszol.

A legbiztosabb és legkellemesebb szer váltóláz ellen, különösen gyermekeknek, kik a keserű Chinint másként bevenni nem képesek a **Chinin-csokoládé** és a **Chinin-czukor**

Rozsnyay M., gyógyszerész Aradon (ezelől Zombán), melyeket a magyar orvosok és természetvizsgálók nagygyűlése Flumében pályadíjjal koszoruzott, Kapható vagy megrendelhető a birodalom minden jöhrü gyógyszerházában. A hamisításoktól óvakodni kell! Mindenki csak a Rozsnyay M.-féle ályakoszuozott készítményt kérje és fogadja el.

Szöges kézi és emelőcsiga-cséplőgépeket kizárólagosan készít

Umrath és Társa mezőgazdasági gépgyár- és vasöntődéje **Prágában.**

Ismét eladók eladási illetékben részesülnek. Mindazoknak, kik UMRATH és TÁRSÁHOZ PRÁGÁBA levelet írnak fordulnak az ottani gépek rajzait és leírásait, valamint az azokról bizonyítványokat magában foglaló gyári árjegyzéket ingyen és bérmentve megküldetik.

Az aratás közelédelével ajánljuk t. cz. gazdáinknak legjobb minőségű **salgótarjáni tömörszénünket** mérsekkelt árak mellett. Salgótarjáni köszvény-társulat Budapesten, József-ter 6. sz.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4-ik sz.) megjelent és minden könyvtárban kapható:

Vasutkisajátítási kézikönyv. Irta CSUKA SÁNDOR. Térképpel. Ára füzve 1 forint o. 6.

Hölgyeknek nélkülözhetlen!

RAVISSANTE Dr. LEJOSSE-től Párisban.

Csak a hivatatosan megvizsgált mérőmentes, tisztá és teljesen ártalmatlan **RAVISSANTE** bír azon erővel, az emberi bőrt minden sérüléstől megmenteni, utóajóktól megóvni és szépséget ifúságot biztosítani. Ha a RaviSSante naponta egyszer az ujhegyvel az arcra vagy más testrészre dörzsöljük, már a törlődés után tapasztalható a majdnem csodálatos hatás. Az arcon támadt ráncok és himlőhelyek elmúlnak. A RaviSSante ifjarszint idez elő, a bőrt fehérit, frissít és simor. A eltávoit legrövidebb idő alatt szőpít, májfókat, orrvörösséget, a a bőr minden tisztatlanságait. Már az első használat után elhatározzák a t. hölgyek, jövőre csupán csak Dr. LEJOSSE világhírű „RaviSSante”-t használni. Egy üvegtel ára 1 ft 50 kr. és 2 ft 50 kr. Postai küldésnél 20 kr. több.

Kapható nagyban és kicsinyben Budapesten: Dr. LEJOSSE főraktárában, király-utca 15. sz. I. emelet, VERTESSY SÁNDOR ur. m. kir. udvari illatszer kereskedésében, Kristófer 1. szám. és HATSCHKE MIKSA, látszerész urnál, váci-utca 8. sz. Vidéken a legtöbb gyógyszerházakban. Vidéki rendelvények a legszigorubb titoktartás biztosítása mellett utánvétel eszközölhetők.

A Franklin-Társulat

magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (IV. egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvtárban kapható:

MAGYAR **FÖLDADÓ-KATASTER.**

Az 1875-ik év márczius 30-iki VII-ik alaptörvény s az ezzel kapcsolatban álló kormányrendeletek, szakműveleti utasítások elméleti s gyakorlati magyarázatával, számos rovatos táblázattal, mintadolgozattal s irománypéldákkal ellátva.

Földadó-katasteri országos, kerületi, megyei bizottságok, becslobiztosok, községelöljárók s földbirtokosok használatára.

Irta **MÉSZÁROS KÁROLY.**

Ára füzve 2 forint.

FRETWELL JÁNOS.

Ismét egy igaz barátját hazánknak, nemzetünknek, mutatjuk be a külföldről; olyant, a ki rokonszenvét irántunk szóval, tollal, s a mi legfőbb: tettekben, fényesen bebizonyította. Nemzeti köznevelődésünk ügye nagy köszönettel tartozik neki már eddig is, s méltó, hogy mi is, legalább elismeréssel adózzunk neki fáradozásaiért s érdekeink melletti buzgólkodásért.

Fretwell János Leeds-ben (Anglia Yorkshire tartományában) született 1837. június 11-dikén. Atyja Fréche-Ville nevű ósrégi normandi családból származott. Fréche-Ville Péter I. Károly mellett küzdött Cromwell ellen, s az Edge-Still melletti csatában elesett. Családi neve a különböző vidékek tájszólásai s kiejtési szerint módosult. Majd Freshfield-nek, majd Freshwell-nek ejtették, míg végre Yorkshire-ben telepedve le, az ottani keményebb kiejtés a Fretwell nevet állapította meg. A család egy tagja, Fretwell Ralph, III. Vilmos alatt barbadaesi helytartóságot viselt. Jánosunk, anyai ágon, erős vegyítékű dán vért is kapott.

János első oktatását épen anyjától nyerte, azután egy szegény unitárius lelkész volt a tanítója. 13-dik évében a yorki anglikán egyház püspöki iskolájába ment s ott két évet töltött, 15-dik évében atyja Londonba vitte, s kereskedői üzletbe adta. Azóta maga tartotta fenn magát saját erején, de a tanulási szomj nem engedte csupán az üzleti dolgokba mertőlni el, hanem önképzés útján folytatta tanulmányait a régi és új nyelvekben, a természeti tudományokban, különösen pedig a nemzetgazdaságban és történelemben. A német nyelvet Kinkel Godofrédtól, a német költőtől, tanulta meg, a ki egyszersmind a német bölcsészet tanulmányozására is buzditotta, a miben később a hírneves dr. Ruge Arnold segítségével nagy előmenetelt is tón. Az ötvenes években London Európa különböző országaiból a politikai száműzöttek menhelye volt. Kossuth, Mazzini, Louis Blanc, Andrássy, Ronge, Ruge, Schurz Károly, Kinkel, s számtalanon még, találtak ott részint állandó lakelyet, részint ideiglenes menhelyet addig, míg Amerikába átszállhatnának.

FRETWELL JÁNOS.

KERTÉSZ ÉS EISERT Budapest, Dorottya-utca 2. színház-terti szegtet, a t. cz. közönség figyelmébe ajánlják az egyedül náluk létező **D. Férre-féle szikvíz** önmaga készítésével magamoknak legalkalmasabb **valódi párisi szikvíz-készülékeinek** gyári fraktúrát Magyarország részére. A szikvíz, mist kellemsen átitó, egészséges, számos esetekben orvosilag rendelt ital, maris általános használatba jött. Készülékeink fő előnye az, hogy kővetve a minden egyes darabhoz mellékelt utasítást, bárki képes kitűnő, mindig friss, s fürdő készítmény tisztább és olcsóbb szikvizet készíteni, amennyire pedig pezsgő, málnavíz, limonádé s egyéb trüszítő italok előállításához is alkalmasak. A készülékek ára: 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20 darabig lrt 8.- 10.- 12.- 14.50 17.- Kötőnő minőségű szerek 1 font nettó tartalommal és 1/2 font szilikelet tartalmazó csomagokban, csomagok 1/2 2 trüsző számlátalnak. Irásbeli megbízások útjának mellett gyorsan eszközölésnek, idősaka és csomagolási díj a gép nagysága szerint 10-75 kr. Szegednél a Berlin és Angolban legjobb gyárakból származó, a tisztatlanságánál fogva egészségtelen ivóvizet tisztító és javító **vízszűrő készülékeinket,** melyek 2 ft 50 lrtól 35 trüsz tartalmat készítenek. Ezeknek rajzokkal ellátott kimerítő árjegyzékelevel szívesen szolgálunk.

Kreuzen víz gyógy-intézet Felső-Ausztriában. Duna-gőzhajóz. állomás: Grein. Erzsébet nyugati vaspálya-állomás: Amstetten. (Gyorsvonattal 3 órányira Béntől.) Az intézet az északi szélétől védett, bájós fekvésű, egészséges levegővel és pompás sétányokkal bir, fényű erdőktől van körülvéve. — A fürdő-felszerelések a gyógyépület uri és hölgy-termeiben, valamint a nagy uszó-, hullám és napfürdők a szabadban a legújabb rendszer szerint vannak berendezve. Posta- és távirat-hivatal, foyatok és omnibuszok magában az intézetben léteznek. — Erköly-szobák a leggyönyörűbb kilátással. Felvilágosító-akat adnak és előrajzokat küldenek: a fürdő-igazgatóság Kreuzenben, Dr. med. Urbaschek Felix, és Nagel Ede, igazgató fürdőorvos Kreuzenben. Utajdonos, üzleti kereskedő.

Készítette és nyomtatta a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézete.